

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

ST.—NO. 1225:

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

CHICAGO, ILL., 5. MARCA, (MARCH 5,) 1931.

Published weekly at
3630 W. 26th St.

LETO—VOL. XXVI.

MILIJARDA PODPORE VETERANOM SVETOVNE VOJNE

SKLEP KONGRESA ZA IZPLAČILA BIVŠIM VOJAKOM KLJUB HOOVERJU

Blizu štiri milijone bivših vojakov dobi podporo oziroma posojila. Veterani v industriji prezrti

Brezposelnici veterani svetovne vojne in tudi tisti bivši vojaki, ki imajo vsega v izobilju, dobe te dni predujem, oziroma posojila na police, katera izkazujejo, da jim bo država izplačala toliko in toliko v priznanje za njihovo službovanje v armadi. Vojaki na te police ne plačujejo direktno ničesar. Ameriški kapitalizem je bil napravil radodaren z denarjem in že bolj z obljubami posebno med vojno in tik po vojni, zdaj pa mu je radodarnost že precej žal. Ampak ker so veterani dobro organizirani in ker si njihova vodilna organizacija, zvana Ameriška legija, lasti posebne privilegije v vplivanju na javno življenje, imajo pred njeno republikanski in demokratski političarji velik respekt in jih skusajo ugoditi kjerklj in kdarkoli morejo. Okrog tri milijone vojakov je štela ameriška armada koncem svetovne vojne. Kadar ti veterani vprašajo za to ali ono, jim političarji neradi odrečijo, ker se boje izgubiti njihove glasove. Ameriška legija, ki je reakcionarna organizacija, je zgradila v svojem območju tudi močan političen aparat, ki pazi na poslanice. Ako se kateri pregradi, bodisi, da ni zadosti "lojalen", ali da nasprotuje zahtevam legije, pa ga zapisejo na črno listo in v naslednjih volitvah se ima boriti, če še kandidira, proti agitaciji Ameriške legije. Kadar se ji zameri, je navadno poražen.

Po novo sprejetih določbah dobi zdaj vsak bivši vojak, aka hoče, "od \$200 do \$800, povprečno okrog \$500. Iz blagajne Zed. držav jim bo te tedne izplačano nad pol drug tisoč milijonov dolarjev. Predsednik je temu predlogu na vso moč nasprotoval ter apeliral na konгрès, da naj ga zavrne. Sprejel ga je vseeno. Hoover ga je vetrinal in zbornica poslanec ter senat sta ga potem zopet sprejela z zadostno večino in bivši vojaki dobe podporo v obliki posojil na obljubljeni jih bonus, pa če jih rabijo ali ne.

Hoover je naglašal, da bo tolikšen izdake kvaren za finančne Zed. držav, kar ni bogzna kako trden argument. Več veljajo argumenti, da je med bivšimi vojaki manj brezposelnih in vsed tega manj potrebnih podpor, kakor pa med ostalim delavstvom. Bivši vojaki dobe v večini slučajev delo lagijo nego oni delavci, ki niso nosili ameriške vojaške sukne. Razen tega je med njimi tisoče fantov in moži iz premožnih in tudi iz bogatih družin. Hoover je s svojo opozicijo pokazal ve-

Clanstvo socialistične stranke narašča

Iz urada soc. stranke poročajo, da se kampanja za zbiranje agitacijskega sklada razvija z zadovoljivim rezultatom. V prvih tednih tega leta je stranka tudi v članstvu napredovala veliko bolj kakor prve mesece prešlo leto. Liga za industrialno demokracijo, katere glavni voditelj je Norman Thomas, je dobila prvi šest tednov v tem letu več novih članov kakor v vsem prešlem letu skupaj. Vanjo pristopajo večina univerzitetnih dijaki in progresivni intelektualci.

Moč sovjetske armade

Iz poročil, ki so bila izdana v Moskvi o praznovanju 13. obletnice ustanovitve sovjetske armade, je razvidno, da stejezdaj 562,000 mož.

V PRIHODNJI
ŠTEVILKI
na 5. strani
"POVEST O
ZLOČINU"

ALI SE GOSPODARSKA KRIZA V AMERIKI MANJŠA?

Novembra in decembra lansko leto so kapitalistični listi počasi priznali, da je res kriza v deželi in začeli propagirati pomožne akcije in obliki miločine za brezposelne. Ob enem so tolazili, da je veliko nezaposlenih tudi v drugih deželah. V Ameriki pa bo boljše takoj po Novem letu. In res, januarja so začeli z velikimi naslovni oznanjevati kako se vse povsod "odpira delo". Ali tudi ta tolazba ni prisilila "prosperitete" na povratek. Kriza se nadaljuje, vedno več ljudi je ob zadnje rezerve prihrankov in beda se sorazmerno veča. Se še spominjate kampanje leta 1928, v kateri je bilo potrošenih do dvajset milijonov dolarjev v agitaciji za republikanskega in demokratskega predsedniškega kandidata? Hooverjev kampanjski odbor je potrošil več sto tisoč za oglas, v katerem je bilo rečeno: "Ce hočete stalen zasluzek, ameriško prosperiteto in piščanca v ponvi vase, dajte družine, glasujte za Hooverja". Zdaj ni v družinah stotisočerih, ki so verjeli temu obljubovanju in glasovali za kapitalistične kandidate, niti kruha zadosti. Pravijo, da ni nobeno živo bitje tako lahko voditi za nos ali ga speljati na led, kakor človeka. Zival se pusti prevarati enkrat, človek neštetokrat.

ZNAK NAPREDKA SOC. STRANKE JE TUDI V NOVIH LISTIH

Socialistična stranka v Rochesterju, država New York, je podvzela akcijo za ustanovitev svojega glasila "Rochester Socialist". Začne izhajati v tej polovici leta.

Država je dolžna pomagati bivšim vojakom, ako so v potrebi, toda prav tako je dolžna pomagati industrialnim veteranom, ki so jih zgradili bogastvo.

Ako bi kongres dovolil dve milijardi podpore samo potrebnim delavcem, ki so brez zasluga, bi storil dobro v pametju leta.

V Chicagu izdaja stranka v tekoči agitaciji za svoje kandidate pri municipalnih volitvah kampanjski list "Municipal Advocate".

Reading in Penni ima zdaj poleg socialističnega tednika, ki je glasilo okrajne strankine organizacije ter unij, še en socialistični list, posvečen populismu socialistični agitaciji in vzgoji.

V New Yorku je začel s 15. februarjem izhajati dvakrat na mesec list "Free Youth", ki je glasilo socialistične gibanje med mladino. Stane 50¢ na leto. Njegov naslov je 7 E. 15th St., New York City.

Obilo božjega blagoslova

Ce bi William Empke živel v Italiji namesto v Bentonu, Ill., bi mu Mussolini pripel medaljo. Njegova žena mu je rodila že osem otrok. Najstarejši ima še šest let. V teku dveh let je imela trikrat dvojčke, ostala dva sta od preje. Empke je premogar, toda brez dela.

Ruski izvoz žita

Sovjetska Rusija je lani izvozila 2,269,405 ton žita, največ pšenice in na drugem mestu rizi, ali skoro dva milijona ton več kakor v prejšnjem letu. Dobila je zanj okrog 95 milijonov dolarjev. Dasi je kolikina izvoza visoka, je še vedno veliko nižja kakor pred vojno. L. 1913 npr. je Rusija izvozila 10,670,160 ton žita.

Vzrok Mosleyjevega odstopa iz del. stranke

Spor ne bo imel velikih posledic na delavsko stranko. Novo gibanje s fašističnimi tendencami

Casopisje v Angliji, Ameriki in drugje je obširno poročalo o odstopu angleškega laborita Sir Oswald Mosley-a iz delavske stranke.

Mosley, ki prihaja iz angleške aristokracije, je bil v starosti 22 let izvoljen za poslanca torijske ali konservativne stranke. Dve leti pozneje je prestopil k liberalcem in končno k socialistom. Bil je tudi v vladu, pa je odstopil, ker ostali ministri z MacDonaldom na čelu niso mogli sprejeti njegovega

programa za omejitve brezposelnosti. Mosley je dobil v Ameriki prvič mnogo publicitete, ko se je poročil s hčerjo čikaškega kapitalista Levi Leiterja in postal milijonar. Pozneje je tudi njegova žena postala članica neodvisne (socialistične) delavske stranke. Kakor on, tudi ona članica parlamenta. Oba sta bila izvoljena na liste delavske stranke.

Mosley zdaj propagira takozvanjo protekcijo angleške industrije, kar znači carine. Anglija je menda edina industrijska na država na svetu, ki ni obdana s carinskim zidom. Razen carine propagira Mosley neke vrste diktaturo,—vlado, ki bi imela moč urediti ekonomsko stanje Velike Britanije brez parlamenta. To bi bil fašizem, prikrojen za Anglijo. Dasi je Mosley na glasu kot radikal, so se za ta njegov program navdušili, kakor poročajo listi, mnogi angleški kapitalisti.

Z odstopom Mosleyja in njegovih pristašev, katerih v klubu delavskih poslancev ni mnogo, je delavska vlada izgubila \$550,000 na leto. Sole v Sovjetski Uniji obiskuje 37,000,000 dijakov in otrok. V tem številu so všeti tudi starejši ljudje, ki se bi radi naučili čitati in pisati. Njihova v večerne šole blizu dva milijona. Vlada trodi za šolstvo

"PROMOTERJI ČISTIH FILMOV" OSKUBILI VERNE KATOLIČANE

V New Yorku je operirala mala skupina živilih prevantov pod firmo korporacije, katere namen je, izdejati filmske slike, oziroma producirati filmske igre, v katerih bo le moralna vsebina. Objubovali so, da bodo ti filmi posebno v prilog katoliške cerkve. Iskali so tri milijone dolarjev kapitala. Dobili so dva milijona, ne da bi zanje prodicirali kak film. Speljali so na led 400 duhovnikov in nad šest tisoč premožnejših lajnikov, ki so posegli globoko v svoje bančne vloge, da so financirali to "prekoristno podjetje".

Promoterji so jim pravili, da so njihovo akcijo indorsirali vsi trije kardinali v Zed. državah in mnogi drugi visoki duhovnički. Prevarani verniki so podpisali za vse tri milijone dolarjev izdanih delnic, in od tega so več tretjini že plačali. Protikompaniji, ki je objubila dostojne filme, postopa zdaj oblast, ampak dveh milijonov ne bo vrnila.

KRALJ ZOGIMA SMOTRI

Kralj Zog, ki se zdaj ženi in zdravi na Dunaju, ima slabo srečo v vsakem pogledu. Imata dovolj denarja za veseljanje, s katerim ga zalaga Italija. Povračilo ima v privilegiju izkoristiti Albanijo. Ker ima Zog med Albanci, ki se v preganjanju, vse polno smrtnih sovražnikov, je na Dunaju zelo zastražen. To povzroča mestu velike stroške. Nedavno sta ga mislila ubiti dva njegova rojaka, ki študirata na Dunaju, pa sta zadelo le njegovo telesno zaščito. Zog sam na sebi je dolezal, da so tak "kralji" glupost in značilo le potrato ljudskega denarja.

Kino-gledišča v Zedinjenih državah

V Zed. državah je bilo 1. jan. 22,731 kino-gledišč, ali več, kakor jih ima vse Evropo skupaj. Po vsem svetu je 62,365 gledišč. 19,984 gledišč je bilo 1. jan. opremilnih z aparati za zvočne filme, med temi 12,500 v Zed. državah.

ITALIJANI PROTI FAŠISTIČNEMU SPLETKARSTVU

Italijansko delavstvo zahteva od ameriške vlade, da napravi konec intrigiranju Mussolinijevih diplomatov.

Italijanske delavške organizacije v Ameriki se čudijo, kako more Hooverjeva administracija mirno gledati intrigiranje in držnost, s kakršno se umesava v ameriške notranje zadeve Mussolinijev poslanik v Washingtonu Giacomo de Martino. Na velikem zborovanju v New Yorku so sprejele spomenico, v kateri zahtevajo, da Mussolinijevi diplomatje v tej dejeli prenehajo provokacijami in da jim ameriška vlada odreča gostoljubnost. V Washington so poslale posebno deputacije, da se oglaši pri državnem tajniku in mu sporoči svoje želje. Ker pa je ameriška vlada z Mussolinijem v prijateljstvu, te italijanske delavške odpornice v Washingtonu niso sprejeli prav ljubezni, vendar pa je njihova akcija izdelala toliko, da se fašistični konzuli ter poslanik v Washingtonu vsaj za nekaj časa potuhnili. Italijansko delavstvo ne bo mirovalo. Začelo je s propaganda v angleškem tisku, da oponzorijo javno mnenje na glupost toleriranja italijanskih vladnih provokatorjev.

Sežiganje mrličev v Belgiji prvič dovoljeno

V Belgiji sežiganje mrličev ni bilo dovoljeno. Dne 27. februarja je parlament s 86 proti 70 glasovi odločil, da mesta, ki žele, lahko zgradi krematorijske. Najhujša opozicija so vodili klerikalni poslanci.

724 milijonov za javna dela

Iz računov, ki jih je podal predsednik Hoover, je razvidno, da bo ameriška vlada leta 1931 porabila za raznokonstruktivska dela 724 milijonov dolarjev. Predsednik pravi, da bo to zelo zmanjšalo brezposelnost.

POŽAR NIKOMUR NE PRIZANAŠA

Plameni se tudi cerkvam ne izognejo. Marsikakina je že zgorela. Na sliki je cerkev St. Dennis v Montrealu, Kanada, kateri je požar pustil le golo zidovje. Škoda je cenjena na \$300,000. Več gasilcev je bilo poškodovanih.

Glasovi iz našega Gibanja

Pregled delovanja kluba št. 1 JSZ. v letu 1930

Poroča tajnik Peter Bernik.

Delovanje kluba št. 1 je bilo v letu 1930, — upoštevajoč sedanje razmere, še dosti zadovoljivo. V mislih imam namreč uspehe klubovega dela. Največ aktivnosti je pokazal klub s priredbami, ki so imele vse prilično dobro udeležbo. Finančni uspeh sicer ni bil tolikšen kakor nekatera prejšnja leta, kar je posledica brezposelnosti, a v moralnem oziru so klubu in njegovemu vplivu veliko prinesle, in to je glavno, kar steje.

Priredbe.

V prošlem letu je imel klub 10 priredb, ki se dele: dramske predstave, "The Machine" (v angleščini) 26. januarja; "Vdova Rošinka" 30. marca; "Konec poti" 26. oktobra. Dva koncerta pevskega zabora "Sava": 27. aprila in 30. novembra. Silvestrova zabava, domača zabava 22. februarja, pravomajska slavnost 1. maja, "moonlight" piknik 9. avgusta in družabni izlet 21. septembra.

Od vseh klubovih priredb lansko leto je imel najboljšo udeležbo koncert "Save" 30. novembra, namreč okrog 600 oseb.

Predavanja in diskuzije.

Leta 1930 smo imeli v klubu 13 predavanj oziroma diskuzij: dne 24. jan. je predaval Frank Manning o vlogi socialističnih agitatorjev v unijah in v splošnem delavskem gibanju; 28. februarja predavanje J. Ovna o Parizu; 12. marca je predaval Esther Friedman o delavskem gibanju v Angliji in v Avstriji; 28. marca je predaval A. Garde o bojih in situaciji v U. M. W. of A.; 30. aprila in 23. maja smo imeli v klubu referate in diskuzijo o sporedru VIII. rednega zabora JSZ.; dne 27. junija sta poročala klubova delegata Bernik in Oven o poteku VIII. rednega zabora v Detroitu; 25. julija so imeli kratka poročila o položaju in aktivnostih v naselbinah Albert Hrast, John Goršek, Frances Zakovsek, Geo. Smrekar in Frank Klin. Fr. Zaitz je predaval o Antonu Kristanu, ki je dober teden pred tem umrl; dne 22. avgusta diskuzija o vprašanju, "Ali ima generacija naših priseljenjev še kaj sposobnosti in možnosti za napredok?" Referenti so bili J. Rak, F. Godina, D. J. Lotrich in J. Oven; dne 26. sept. sta predavala Ivan Moiek in Fr. Alesh o svojih stranki v River View, in potem istotako na strankinem pikniku v White City. Sodeluje v vsaki volilni kampanji, v katerih ima stranka svoje kandidate, z razpečevanjem agitacijskih letakov, s sodelovanjem na zborovanjih in z gmotnimi prispevki. Dramski odsek je ponovil dramo "Mrak" v Milwaukeeju in Waukeganu. Člani in članice delajo v raznih odsekih, agitirajo po možnosti za razširjenje našega tiska itd.

Treba pa je izvršiti še mnogo dela; posebno na agitacijskem in kulturnem polju ima klub velike naloge.

Prošla leta se je priselilo v Chicago mnogo rojakov iz premogarskih naselbin, katere bo treba pridobiti v našo organizacijo. Socialistično gibanje jim ni tuje in še manj tuj jim je boj za obstanek. Vsled stavki v krize, ki traja zanje že več let, so postali nekam indiferenti, eni so se nam po zaslugu nasprotnikov, ki so izrabili njihovo bedno stanje, celo odstupili. Treba bo iti več mednje in jih priredbe."

Finance.

Skupni dohodki kluba št. 1 so leta 1930 znašali \$4,201.17, ki se dele: članarina \$460.50;

priredbe \$3,737.56; knjižnica \$3.05.

Izdatti v prošlem letu so znašali \$3,992.26 in sicer: Zvezni za članske znamke, konvenčni sklad, za Prosvetno matico, plačilne knjižice in odborniške znake \$367.22; stroški priredb \$2,138.33; razne podpore \$226.40; povodju "Save" \$454.40; najemnina dvorane za seje in vaje \$164.00; razne potrebščine \$197.50; upravni stroški, naročila za liste (majška izdaja Proletarca, New Leader itd.) \$444.38.

Dohodki so presegali izdatke za \$208.91. Prebitek priredb dramskega odseka je znašal \$313.79, pevskega zabora "Save" \$1,037.44 in ostalih priredb \$185.14, skupaj prebitek priredb \$1,536.43.

Klubovi odseki.

Klub št. 1 ima dva odseka, ki mu dajeta življenje in dohodek, s katerimi podpira socialistični tisk, prispeva v delavske agitacijske namene, v stavbinah socialističnega društva, v katerih se deluje, v delavskih organizacijah, v skupinah, ki se delujejo v naselbinah. Klub št. 1 je veliko storil, da se je kulturno delo med slovenskim naprednim delavstvom v Ameriki prošla leta podesetilo.

S takimi odseki so zvezani tudi prejšnji stroški, s pevskimi zbori mnogo večji kakor z dramskimi. Krije se jih z dohodki priredb.

Clanstvo.

Ob zaključku leta je imel klub 104 dobrostoječe člane in članice. Tekom leta jih je priselilo 14 novih, odpadlo pa je 13 članov; od slednjih se jih je šest izselilo iz Chicaga.

Razne klubove aktivnosti.

Razen na svojih priredbah je klub sodeloval na pikniku socialistične stranke v River View, in potem istotako na strankinem pikniku v White City. Sodeluje v vsaki volilni kampanji, v katerih ima stranka svoje kandidate, z razpečevanjem agitacijskih letakov, s sodelovanjem na zborovanjih in z gmotnimi prispevki. Dramski odsek je ponovil dramo "Mrak" v Milwaukeeju in Waukeganu. Člani in članice delajo v raznih odsekih, agitirajo po možnosti za razširjenje našega tiska itd.

Treba pa je izvršiti še mnogo dela; posebno na agitacijskem in kulturnem polju ima klub velike naloge.

Prošla leta se je priselilo v Chicago mnogo rojakov iz premogarskih naselbin, katere bo treba pridobiti v našo organizacijo. Socialistično gibanje jim ni tuje in še manj tuj jim je boj za obstanek. Vsled stavki v krize, ki traja zanje že več let, so postali nekam indiferenti, eni so se nam po zaslugu nasprotnikov, ki so izrabili njihovo bedno stanje, celo odstupili. Treba bo iti več mednje in jih priredbe."

Finance.

Skupni dohodki kluba št. 1 so leta 1930 znašali \$4,201.17, ki se dele: članarina \$460.50;

VOJNA LADJA V VALOVIH NA PACIFIKU

Nič ne bi škodilo, ako bi morje res pогolnilo vojna brodovja. Ampak zmožnost potapljalci ladje imajo le torpedo, mins in razstreliva spkh, kajti države svojih flot ne bi apustile prostovoljno na dno, vsaj v tem sistemtu ne, ko se vse pripravlja na "obrambo". Na sliki je vojna ladja California, ko je plula po viharnem morju.

pripraviti, da postanejo zopet aktivni v organizaciji zavednega delavstva.

Zelo važno je, da posvetimo velik del svoje agitacije mladim. V tem letu je bil ustavljena mladinski odsek klub št. 1, in s tem bo delo v bodoče veliko lagje in uspešnejše.

Klub št. 1 nima samo prijatelje, nego tudi mnogo nasprotnikov. Na razne načine si pripravljajo, da bi zmanjšali vrednost našega dela. Dozdaj se

jim to ni posrečilo in se jim ne bo v bodoče, ako bomo ostali vztrajno v akciji. Moči nasprotnikov ne smemo podcenjevati, ker bi s tem le škodovali našemu gibanju. V času sedanjega vala reakcije, ki se razvila po svetu, morajo biti delavske organizacije še posebno pazljive ter aktivne.

Naše delo je merilo naše moči.

V prejšnjem referatu o prireditvah kluba št. 1 sem navepel več priporočil za izboljšanje naših priredb. Naglašal sem, da z njimi ne smemo nazaj, ne zmanjšati njihovega števila, pač pa pridobiti več moči za sodelovanje.

Vsakdanji stori kolikor največ more, pa bo klub št. 1 letos beležil še več aktivnosti in uspehov. Ravnajmo se po reku Simona Gregorčiča, ki je dejal: "Ne samo, kar veleva mu stan, ampak kar more, to mož je storiti dolžan."

To in ono iz Clevelandja

Cleveland, O. — "Ne menjaj konja, kadar jezdil preko deroče reke." (Abraham Lincoln)

Mnogi se pritožujejo radi slabih delavskih razmer. Premogarji tarnajo nad posledicami izgubljene stavke. Vsakdo, ki dela, in vsakdo, ki je brez zaslužka, lahko pozna položaj. Eni ga proučujejo pravilno, marsikdo pa dela z ozirom na sedanje razmere in krizo nepravilne zaključke.

Večkrat se ta ali oni pochvali, da je bil že davno to in to—namreč, bil je socialist še v starem kraju, ko je bil v Trstu, v Linetu, Gradcu, na Dunaju ali

pa morda celo v Ljubljani. Bilo dar na ta način argumentirajo. mi je 14 let, ko sem začel delati v Trbovljah pod zemljo. Tudi tukaj sem kopal v več rovin v Penni. Prav navdušen za to delo nisem bil, zato o problemih premogarjev ter premogovnikiški industriji ne morem govoriti kot veščak. Sledim razpravam o tem in onem kolikor morem in utegnem ter si delam komentarje, ki so po mojem mnenju pravilni. Marsikdo je seveda nasprotnih misli.

V krogih premogarjev se je veliko pisalo in se še piše zoper John L. Lewis. Ne morejo se ga ostresti. Napaka po mojem je, kar se je začel največji boj proti njemu v času, ko so se premogarji podali v najkritičnejšo stavko. Zato citat v začetku dopisa.

Nekdo je hotel čimprej preko reke. Pričel je graditi čoln, pa se mu je zdelo, da bo s tem veliko zamudil. Pustil je delo ter začel plavati preko. Ni dosegel brega, ker so ga prej pogolnili valovi. Tudi to je od Lincoln.

Nauk: Za težko nalogo se zadostno pripravi. V borbi ohrani enotnost, če ne, boš utevil ali izgubil bitko.

Legenda pripoveduje, da je Noe ustavil svojo barko, je poslal goloba na ogled, da z njim ugotovi, če je pokrajina že posušena.

Hoover je poslal Wickershamovo komisijo, da dožene, v koliko je prohibicija že odpravila povodenj alkoholizma. Nootov golob je baje prinesel vejico v klunu, kar je bilo znamenje, da je vesoljnega potopa konec. Wickershamova komisija pa je prinesla Hooverju poročilo, iz katerega je razvidno, da človek v tej postavni suhi deželi še vedno lahko utegne v alkoholni pijači.

Vprašanje v metropoli je še vedno, katera "Zarja" je dobila tožbo. Ko to pišem, mi še ni znano, znano pa mi je, da je javno mnenje — kar pomeni večino ljudi, napravilo svoj izrek v prilog klubovi "Zarji". Dalio ji je moralno in gmotno podporo. In to šteje.

Druš. "V boju" št. 53 SNPJ. priredi v soboto 15. marca zvezcer v Slov. del domu, 15335 Waterloo Rd, veselico, na katero ste vsi dobrodošli. Vstopnina je 50c.

Nekateri "jamrajo", da izrabljamo kolone v Prosveti za oglašanje socialističnih priredb. Drugi, da nimajo od Prosvetne matici prav nobene koristi. Je že tako, da mnogi premalo pomislijo, ka-

kulturnih in socialnih aktivnosti v naselbinah.

O slabih časih

Greensboro, Pa. — Potekla mi je naročnina na Proletarca, pa jo pri najboljši volji ne morem obnoviti. Clani naše družine so od 8 mesecev do leta dni brez dela. Ene tepe po vrhu še črna lista. Tu je začel januarja obravnavati en rov, v katerem so dobili delo le tisti, ki stanujejo v kompanjskih hišah. Kdaj se bodo razmere izboljšale, nihče ne ve. Delavci imajo moč, da jih lahko preokrenejo na bolje, toda ne drugače, ako se bodo dobro organizirali in bili složni med sabo. Kdaj se to zgoditi, nihče ne ve.

Tu okrog v Masontownu in Greensboro je depresija tako dočasnica, da se delavci sploh ne dober več dela. Po 25. letu so smatrali za obrabljen material, ki spada med "staro šaro". Ali človek ima želodec kakor preden in potrebe kakor jih je imel, bo je bil čil in mlad. Je res narobe svet, poln krivic.

Rojaki, začnite se zanimati za socialistične klube in pristopite vanje. Zahtevajmo kar nam gre, in združimo se, da bomo svoje pravice lahko tudi izvajevali, ne pa jih samo zahitevamo. — Rudarjeva žena.

Delničarjem Slov delavskega doma

Collinwood, O. — Sklep prošlega občnega zabora S. D. D. je, da morajo biti vse delnice plačane v teku leta. Kolikor jih ne bo, bodo likvidirane. Bil je sprejet tudi dodatek, da se vsakemu, ki je podpisal za delnic in plačal recimo \$12. izda eno v vsoti \$10, ostalo vse to pa se pripisuje kot obrok na druge delnice, ki jih je naročil. Prizadeti so prešeni, da urede ta uplačila pri tajniku SDD., kar bo v njihovo korist. Delnice se lahko plačuje tudi na obroke. — Vincenc Coff, tajnik.

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji

"Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročnin. Namreč, agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

Poslali so:

Anton Vičič, Chicago, Ill.	25
Anton Jankovich, Cleveland, O.	20
John Zornik, Detroit, Mich.	17 1/4
Joseph Snay, Bridgeport, O.	16 1/4
Jacob Rzic, Milwaukee, Wis.	16
John Tancek, Girard, O.	11
Peter Benedict, Detroit, Mich.	7
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	7
Frank Petava, Little Falls, N. Y.	6
Walter Lazar, Cleveland, O.	6
Frank Nagode, Sheboygan, Wis.	5
John Terčelj, Strabane, Pa.	4
John Rak, Chicago, Ill.	4
Martin Krasovetz, Tire Hill, Pa.	4
John Jereb, Rock Springs, Wyo.	4
Frank Kovach, Nanticoke, Pa.	2 1/4
Nick Triller, Library, Pa.	2
Frank Bizjak, St. Michael, Pa.	2
Anton Zidanek, Pittsburgh, Pa.	2
Mike Krultz, Willard, Wis.	2
Frank Mikše, Cleveland, O.	2
John Koplenik, Mt. Oliver, Pa.	2
Anton Kukovec, Cleveland, O.	1
Frank Martinjak, La Salle, Ill.	1
Andy Bertl, Darragh, Pa.	1
John Jankovich, Barberton, O.	1
Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill.	1

NAROČNIKI na "PROLETARCA" se dobe.

Socialistične aktivnosti v Michiganu

Detroit, Mich. — Zdi se mi, da je v Proletarcu premalo počnil o socialističnih aktivnostih v državi Michigan in v Detroitu. Krivo temu je največ to, da so člani klubov v tem mestu zelo zaposljeni s dramskimi predstavami, s pevskim zborom ter v raznih odborih, pa ne utegnejo pisati v liste.

Dne 22. feb. se je vršila konvencija soc. stranke države Michigan. Ker je bila isti dan tudi seja kluba št. 114, so ga na konvenciji zastopali le širje člani. Reprezentacija na tem strankinem zborovanju je bila tako dobra. Tudi ženske so bile številno zastopane.

Konvencija je nominirala za prihodnje splošne volitve kandidate v vse urade. Nominacijo za poslanca v šestem kongresnem distriktu je dobil na socialističnem tiketu s. Andrew Grum. V eksekutivni odbor soc. stranke države Michigan je bil med drugimi izvoljen Herman Rugel.

Konvencija je v imenu soc. stranke postala v Lansing protest proti kampanji za sprejem zakona, ki v Michiganu zoper upoštevanja smrtno kazeni. Stranka smatra, da ta ostanek barbarizma v državah, kjer se ga poslužujejo, ni zmanjšal število umorov in drugih težkih zločinov.

Bilo je sklenjeno, da naša stranka podvzame akcijo za zavarovanje brezposelnih ter v ta namen sestavi konstruktiven osnutek in ga predloži s posredovanjem kakega poslanca zaconodajci v Lansingu. To naložo ima eksekutiva.

Angleški socialistični lokal št. 1 se je zelo ojačal z novoprstolimi člani, ki so večinoma iz vrst mlajše generacije. Prejšnji je bil vsled posledic razkola dolgo neaktivni.

V Lincolnu so nedavno reorganizirali angleški socialistični klub ali lokal s 16 člani in članicami. Slednjih je šest. Poročali so, da kakor hitro so komunisti za to akcijo v Lincolnu izvedeli, so poslali na sestanek svojega zastopnika, ki je imel ustanovitev socialistične organizacije preprečiti. Nakana se jim ni posrečila, ker so jim socialisti povedali, da je prav tako dobro, če odnehajo. Komunisti so nasveti upoštevali, ker jim pač ni kazalo drugače.

Sedaj agitirajo naši sodruži za ustanovitev še enega angleškega socialističnega kluba v Detroitu. Revolucije ni in je še tudi ne bo, o kakršni so mnogi radikalci sanjali pred nekaj leti, pa so uvideli, da je praktično delo še najboljše. Spoznali so, da je v interesu ameriškega delavstva, ako zgraditi močno politično organizacijo pod okriljem socialistične stranke.

V soboto 7. marca vprizore igralci mladinskega odseka — zvan sub-branch — klubu št. 114 in 115, dve igri v angleškem jeziku, namreč "Black Hell" in "What Price Coal", s. Fr. Nogašek pa je prevzel nalogu za uprizoritev žive slike "Kapitalizem in sužnost". Ta prieditev se vrši v St. Andrews Hall, 431 E. Congress St. Prične se ob 7.20 zvečer. Po sporedu bo plesna zabava. Vstop-

Na sliki je novi most v Fort Myers-u, Florida, zvan "Edisonov most", ki je bil slavno otvoren 11. feb. na 84. rojstni dan Thomas A. Edisona (v ovalu na tej sliki). Most je odprt prometu T. A. Edison, ki je bil častni gost na slavnosti.

nina je za moške 50 in za ženske 35c. Prebitek je določen soc. stranki v Michiganu za njenou agitacijo.

Kluba št. 114 in 115 bosta imela v nedeljo 15. marca preredbo, na kateri bo vprizorjena krasna igra s petjem "Cigan". Režir Fr. Česen, vaje za glasbeni del igre pa vodi John Berlitz, zborovodja "Svobode". Predstava bo v Radničkem domu. Prične se ob 3. popoldne. Vstopnice v predprodaji so po 50 in pri vratih po 60c. Dobe se pri članilih in članicah klubov ter igralcih.

V nedeljo 26. aprila vprizori "Svoboda" krasno operetno tri dejanko "Darinka". Vsebina te igre je zajeta iz časov vlačanstva na gradu pri Krškem pred 300 leti. Sodeloval bo tudi pevski zbor "Zarja", odsek kluba št. 27, ki pride iz Cleveland. S tako operno predstavo so veliki stroški, toda "Svoboda" hoče pokazati, da je slovenska naselbina v Detroitu zmožna dati na oder tudi težke stvari.

Apeliram na vse, ki imajo veselje do petja ter potrebne zmožnosti, da pristopijo v soc. pevski zbor "Svoboda", ki ima vaje vsak petek ob 8. zvečer na 116 Six Mile Rd. v dvorani pevškega zobra "Slavulj".

Frank Smerdu.

Komentar o tem in onem

Milwaukee, Wis. — F. J. S., član društva Badgers SNPJ, piše v svojem angleškem dopisu v obligatništvu. Prosvete z dne 25. feb., da se v glasili porabi preveč prostora za "Great Cry of Socialism". Brat Sch. je baš s tem na svoj način povedal, kako zelo potreben je pouk o političnih in gospodarskih vprašanjih med našo mladino.

Ako bi pisec dotičnega dopisa nekoliko pogledal okrog sebe, bi spoznal, da je "Great Cry of Socialism" še mnogo preslaboten. Propaganda za naše podporne organizacije je koristna in potrebna, toda nikdar ne sme članstvo pozabiti, da ima delavstvo še večje, višje in mnogo važnejše naloge.

To je, da se mora neprestano boriti za izboljšanje svojega položaja in v ta namen za dviganje razredne zavednosti. Podporne organizacije so na-

stale vsled potrebe, ker je v obstoječih razmerah stal delavec v bolezni ali nesreči brez pomoči. Kapitalisti se ne bričajo za delavca kadar toliko opeša, da mu ne morejo več izrabljati delovne sile.

Brat Sch. naj upošteva, da ima delavstvo v vseh industrijskih deželah Evrope državno zavarovanje, to je, da je delavec zavarovan za slučaj bolezni, nesreči in oslabelosti v občini zavarovalni organizaciji, ki stoji pod nadzorstvom vlade. V ta zavarovalni sklad plačuje delavec v Evropi povprečno eno četrtino odstotka od svoje plače, tri četrtine plača delodajalec in določeni del pa država sama. Za ta mali prispevek je delavcu v bolezni ali ponesrečbi na razpolago primerna dnevna podpora kakor tudi brezplačna zdravniška oskrba in bolnišnica. Delavci v industrijskih državah Evrope so zavarovani tudi za slučaj brezposelnosti ter onemoglosti. Družba sama doprinaša v ta sklad največji delež.

Koliko se briga družba v Ameriki za bolnega, one noglega ali brezposelnega delavca? Tega vprašanja bratu Sch. gotovo ni treba pojasnjevati. To sicer tudi v Evropi še ni socialism, toda kar tam delavstvo ima, si je priborilo baš vsled tega, ker je upoštevalo "That Great Cry of Socialism".

Nadalje piše Sch.—"It's only a baby cry to join and never word of success". Brat Sch. menda pričakuje, da bo uspeh prišel pred dejanjem, torej, da si bo delavstvo priborilo boljše razmere predno se bo pričelo zanjo boriti. Brat Sch. bi se gotovo rad vse del k že polni mizi in še le potem upošteval "The Great Cry". Priporočam mu, da prečita v dotični številki dopis brata Ant. Turka od društva št. 712 ter sledi njegovemu nasvetu, pa bo kmalu razume "That Great Cry".

Ker je v zadnji številki cenzurovrega žurnala zmanjšalo prostora (zaradi preobilnih oglasov menda), je bilo naznajeno cenjenim rojakom samo to, da je operni pevec Slovenec Adrian nastopil v tukajnjem nemškem gledališču kot član The German Grand Opera Co. Menda je ta dogodek, ki je seveda zopet dvignil naš običajni narodni ponos, popularna zasečil nastop Banovca v Šublju v S. S. Turn dvorani. O bogovi, kako se časi in ljudje spremi njo.

Sicer pa tudi pri nas napredujemo. Ko sem pred tremi leti predlagal na seji Slov. doma, da bi se pridobil Hrvate in Srbe za to organizacijo, zato ker nam samim ne bo nikdar mogoče doseči cilja in da Nemci, ki so gradili pred kakimi 50 leti svoje domove, jih niso gradili kot Bevarci, Saksone ali Avstrije, temveč kot Nemci, sem se vsled tega marsikomu zameril. Vidite, sedaj pa smo postali že pravcati in pristni Jugoslovani, ker se odbor sedaj res pošteno trudi, da pridobi tudi "našo bračo" v svojo sredino.

Spartak.

EDISONOV MOST V FORT MYERSU, FLA.

Konferenca JSZ 30. maja v Chicagu

Chicago, Ill. — V soboto 30. maja, na praznik Spominskega dne, sklicuje tajnik konference socialističnega klubova in društev Prosvetne maticice JSZ, z delokrogom v severnem Illinoisu ter Wisconsinu veliko zborovanje, od katerega se pričakuje za našo gibanje v teh dveh državah zelo dobre rezultate.

Ker bosta dva praznika skupaj, je omogočeno, da se zborovanja udeleže ne le zastopniki podpornih društev, socialističnega klubova ter raznih kulturnih organizacij, nego tudi mnogi drugi člani.

Konferenca se prične ob 10. dopoldne v spodnji dvorani Lawndale Masonic Temple na S. Millard ter W. 23rd St., ki je za taka zborovanja zelo prikladna. Opoldne bodo udelezeni lahko imeli kosilo v dvorani, popoldne se seja nadaljuje in konča zvečer. Potem pa sledi domaća zabava, katere prebiteit je namenjen konferencični blagajni.

Referenti, ki jih določi odbor, bodo imeli naloge podati zborovalcem-informativna poročila v svrhu, da se olajša razprava o njih in da pridemo do čimboljših sklepov.

Volitve delegatov se vrše meseca aprila in maja.

P. O.

Kdo so izdajalci in provokatorji v Detroitu?

Detroit, Mich. — Se še spominjate bojev, ki smo jih imeli s komunisti v Detroitu in drugod? Se veste, kaj so pisali v "Delavski Sloveniji", "Delavcu" in "Radniku"? Je vam še kaj v spominu Chas. Novak? Prišel je v Ameriko, da uniči JSZ, Proletarca, odreši SNPJ, skušal je skozi čikaško društvo Francisco Ferrer pristopiti v SNPJ, da bi laglje izvršil svetovno revolucijo, da obišče "Cigane", ki pridejo iz starega kraja, in nedeljo 26. aprila, ko "Svoboda" vprizori "Darinko".

Peter Benedikt.

Prireditev kluba št. 5 in mladinskega odseka

Johnstown, Pa. — Klub št. 5 JSZ ter njegov mladinski odsek (sub-branch) vidno napreduje. Vzlie mizeriji, v katerih se nahajamo, je v klubu več življena kot kdaj poprej.

V soboto 14. marca imata klub ter njegov sub-branch dramski priredbo in zabavo. Vprizorjena bo drama "What Price Coal" v angleščini in slovenščini "Vedež" v slovenskem jeziku. Tudi ostali spored bo zanimiv. Ustreženo bo vsem vselj raznovrstnosti programa. Priredba se vrši v Slov. izob. domu na Franklinu. Začne se ob 8. zvečer. Vstopnice v predprodaji so 40c in pri vratih 50c.

M. Z.

Listu v podporo

II. izkaz.
V tiskovni fond, ki se ga rabi za vzdrževanje "Proletarca", so prispevali:

Bridgeport, O. Klub št. 11 JSZ \$5.00.

Girard, O. John Kosin \$4.50.

Johnstown, Pa. Po §1: John Langholc in Martin Zalar, Andrew Vieth \$25, skupaj \$2.25.

Export, Pa. Joseph Britz \$1.20.

Chicago, Ill. Joseph Vucich \$1.00.

Waukegan, Ill. Martin Judrich \$1.

Anna Mahnich 60c, skupaj \$1.60.

No. Chicago, Ill. Neimenovan \$1.

neimenovan 40c, skupaj \$1.40.

Rock Springs, Wyo. Frank Grum \$1.00.

Parkhill, Pa. Frank Podboy \$1.00.

Collinswood, O. Josephine Maslo \$1.00.

W. Aliquippa, Pa. George Smrekar \$1.00.

Indianapolis, Ind. Louis Sasek 90c.

Willard, Wis. Mike Kruzk 60c.

Lisbon, O. Jacob Bergant 60c.

Rices Landing, Pa. Anton Zorich 50c.

Bridgeville, Pa. Peter Selišnik 50c.

Farrell, Pa. Po 25c: Frank Kramar in J. Garm, skupaj 50c.

Morley, Cole. Tony Slavec 25c.

Tire Hill, Pa. Martin Krasovetz 25c.

Spartak. Skupaj v tem izkazu \$25.05, v prejšnji izkazu \$29.65, skupaj \$54.70.

Tel. na domu Rockwell 2816.

Na sličen način so napadani v letku po vrsti bivši komuni-

stvo za svoboditev delavškega razreda iz sedanje depresije ter odvisnosti. Toda ljudstvo je še toliko zavedeno s pomočjo pro-

pagande in vzgoje vladajočih slojev, da se te rešilne ljestve ogiba. Slabo uslužo bi storili delavstvu in naši stranki, če bi tajili to resnico. Zato pa je

na logu socialistov predvsem širiti med ljudstvom spoznanje,

da jih kapitalistični tisk s svojimi mikavno urejevanimi listi zavaja, in da jih kapitalistični političarji s svojimi obljubami in hvalospevi blufajo.

Delavstvo se mora za novo družbo sposobiti. Zdaj je zrelo za tak, kakršno ima. In sposobno zase bo delavstvo še tekrat, kadar bo lahko brez jeze poslušalo resnico sebi in črpalo iz nje potrebne nauke.

Kje naj bi kapitalisti armodio stavkokazov, špijonov in provokaterjev, če bi bilo delavstvo res že toliko zrelo, da bi imelo potrebnih razrednih ponos in samozavest? Kako bi mogle kapitalistične stranke

stični voditelji Anton Krznarič, Oto Dobijaš in Josip Čišč.

Letak je obsezen in bi bil skoda prostora, če bi še nadalje citiral iz njega. Omenjam vam ga, da vidite, kako nestalni in kako nezanesljivi so komunistični voditelji. Danes je kakor papež, nezmotljiv, edino pravi revolucionar, ki "razkrivava" socialistike kot za sta-

vo, jih proglaša za izdajalce delavških interesov, za kontrarevolucionarje in zaveznike fašizma, kar naenkrat pa ga tek meci brenejo, in tedaj mu menejo vse tisto kar je prej sam bruhal na druge.

To ne pišem, da se bi veselil Chas. Novakove "nesreče", pač pa, ker me mika povedati, da nismo bili v zmoti v opisovanju karakterjev, kateri so se proglašali takrat za komunistične voditelje. Ce bi bil pokojni Jože Zavertnik še živ, bi gotovo dejal: "Saj sem vam pravil, kdo so, see, zdaj pa vidite mi!" — A. J.

To ne pišem, da se bi veselil Chas. Novakove "nesreče", pač pa, ker me mika povedati, da nismo bili v zmoti v opisovanju karakterjev, kateri so se proglašali takrat za komunistične voditelje. Ce bi bil pokojni Jože Zavertnik še živ, bi gotovo dejal: "Saj sem vam pravil, kdo so, see, zdaj pa vidite mi!" — A. J.

List za interes delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovenske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00. — Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC
3639 W. 28th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

KAM ZA KRUHOM?

Zedinjene države, ki so bile skozi mnogo let največje zatočišče onih, ki so begali za kruhom, so zatvorile vrata. Priseljevanje je ustavljen. Oblast se zdaj muči v glavnem z vprašanjem, kako spraviti iz dežele ljudi, ki so prišli sem nelegalno. Delavski departement domneva, da je takih okrog 400,000.

Kanada je zaprla meje, ker niti domačini nimajo več stalnega zasluga. Francija, ki je sprejela po vojni več sto tisoč tujerodnih delavcev, je mnoge odslovila ter jim dala miglaj, naj se vrnejo.

V Južni Ameriki je kriza, ki je v sedanjem stanju gospodarskega razvoja prizadela priseljene delavce še celo bolj kakor v Zed. državah ali v Kanadi.

Pribivalstvo Italije se je v prošlem letu pomožilo nad pol milijona. Kam bodo šli, ko pa dežele bolj in bolj zapirajo meje? Medtem, ko Mussolini in papež propagirata velike družine in prokljinata porodno kontrolo, se v drugih deželah pečajo s tem problemom bolj pametno. Bigotstvo prepričajo Italiji, ki pa se ga bo moral tudi otresti, če noče pravda.

Dasi veda priznava, da bo treba pomnoževanje pribivalstva povsod omejiti in ob enem z izboljšanjem življenskih razmer ter zdravstva podaljšati življjenja, to še ne znači, da je danes na svetu preveč ljudi. Živil je na ostajajo, istotako obleke, kuriva in vsega drugega. Bogastva so danes večja kot kdaj poprej. Krivda je v sistemu, ki povzroča na eni strani mornje bede in na drugi mornje razkošta in izobilja. Izvod iz tega stanja nudi socializem.

ŽIVLJENJA ZA PREMOG

Teden za tednom čitate med poročili vesti o eksplozijah v premogovnikih, ki se dogajajo v Zed. državah, v Franciji, na Japonskem, v Nemčiji, Angliji in povsed, kjer kopljajo črni demant v veliki množini.

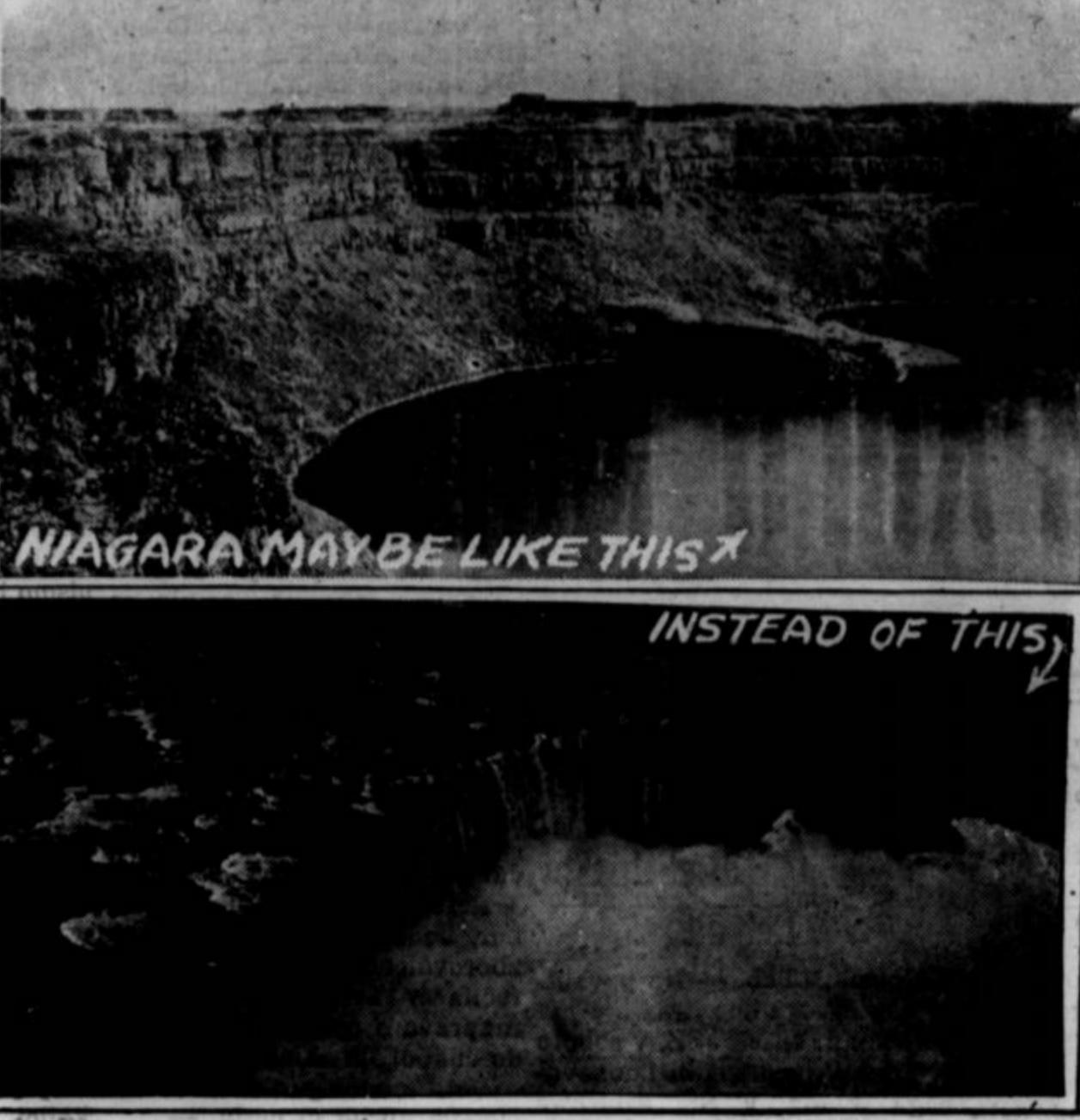
Junakom, ki so proslavljeni vsled moritve na povelja, pišejo knjige, dajejo penzije in grade spomenike. In vendar, kaj bi bil svet brez premoga? Ne bilo bi železni, ne ladji, ne silnega razmaha tehnike. Ostali bi v stari dobi, kakor smo jo poznali, ko je bil les še glavno in edino kurivo. Premogar vrt, koplje in naklada. Riskira življénje in maršikdo ga izgubi. Imamo spomenike, ki so postavljeni neznamenim vojakom. Veliko bolj bi se spodbil spomenik premogarjem, ki so vsi "neznani". Med vojaki so sarže, "sloveni poveljniki", družabno višji ljudje, medtem ko so premogarji samo premogarji.

Brez vojakov bi svet čisto lahko in veliko boljše izhaljal. Brez premogarjev bi v tem stanju razvoja ne mogel. Razorožite armade, pa razbremenite ljudi davkov in omejite nevarnost vojne. Odlokličite premogarje in zatvorite rove, pa doživi svet katastrofo, kakšno si lahko vsakdo sam predstavi. Nobe na vojna ne bi mogla povzročiti večjega gorja, kakor bi ga prekinjenje obrata v premogovnikih. Vzlic temu se delavca ne ceni po njegovih važnosti in vrednosti, čemur je sam krv.

ODVISNOST

Neodvisnosti ni. Vsakdo je od česa odvisen. Kapitalist je za svoje profite odvisen v prvi vrsti od delavcev. Zmaga kapitalističnih kandidatov je odvisna od delavskih glasov. Uspešnost vojne je odvisna od volje delavcev za klanje. Vladar je za korno odvisen od lojalnosti podanikov. Le delavec je odvisen od samega sebe in svojih. Ima za hrano le ako dela. On zmaga, če se združi s tovariši. Lahko se otrese podanštva in prepreči vojno, ker je on tisti, ki vse ustvarja. Ako daje moč svoje odvisnosti drugim, je to njegova škoda in krivda.

"MRTEV" IN "ŽIV" VODOPAD

Na vrhu je mrtev "vodopad" pri Grand Coulee v državi Washington. Geologi, ki ga študirajo, domnevajo, da je pred mnogimi stoletji bobnula po njemu voda reke Columbia. Na sliki spodaj je slap roke Niagara, ki ga čez stoletja morda doleti enaka usoda kakor gornjega.

"...pa če prav matiumre..."

Razgovor za mizo ob prilikli papeževi poslanice o "čistem in krčaskem zakonskem življenu", kakor ga hodi poznati rimska hišarhija.

Ljubljana, začetkom februarja.

Sedel je nekdo z nekom za mizo v kavarni. Prvi "nekdo" je bil uradnik, drugi nekdo je bil profesor. In poleg tega je bil profesor še klerikalec, pobožen človek, samec in še najmanj pol življenga ga je čakalo z vsemi dobrimi in nedobrimi rečmi.

Pa čita ta profesor vest v časopisu, da je neki oče naznani svojo lastno hčer oblastem, češ, da je zagrešila splav. Nosna je bila z nekim fantom, pa se je bala nezakonske sramote ter odšla v Ljubljano k neki babici, ki ji je plod odpravila. Oče je to vedel, a je molčal. Kaj bi izdajal in izročal zaporn lastno hčer! Pa je prišel v fabri neki duhovnik opravljati misijo ter je seveda večino svojih pridig posvetil vprašanju "bele kuge", umetnega splavljanja, ter označil to kot smrten greh. Očeta je to pridiganje tako prevzelo, da je šel ter naznani lastno hčer oblastem. In dekleta je orožništvo vzel ter odtralo v zapor. Splav smatra cerkev za umor. In paragrafi tudi.

Ko je ta profesor prebral to vest, je glasno pritrtil: "Prav je storil oče, saj to vendar ni etično, ubijati otroka. To je umor. A človeku ni dovoljeno, jemati sebi in drugim življenie, kui mu ga je dal sam Bog."

In ves razvnel se je. Sosed se mu je nasmejal, ker je vendar, od kod to sovraštvo, odgovarjanje očetovega izdajstva lastnega otroka. To je profesor ēral iz papeževe poslanice, ki jo je bil pretekli mesec poslal vsem svojim filijalam po svetu. V tej okrožnici je papež formuliral iznova stališče vesoljne cerkve do zakonskega življenga v krščanski družini. Klerikalni "Slovenec" je v več uvodnih razlagal to poslanico in navdušeno pisal o tej okrožnici, češ, tu je enkrat spet prišla jasna in kreplja beseda na dan.

In je uradnik dejal navdušenemu profesorju: "To imate pa iz papeževe enciklike, prijatelj. Dobro vas je navdušila. Čudim se le, kako da kar tako slepo vdano verujete slerni besedi, ki jo izreče Rim, celo v vprašanjih, ki so Rimu tako prekleti daleč, kakor je Rimu daleč Bog."

"Kaj, papeževa enciklika je silno važna zadeva in prav je, da je vrhovni pastir iz diletantovo reševati z ukazi in pridigami o morali. Morala ima v teh primerih kaj malo opraviti."

"Potem takem vi ste za mno-

"Prijatelj, oprostite, toda pa je nekaj najbolj nazadnjaškega, kar je sploh zadnja stoletja nazadnjaška cerkev dala od sebe."

Profesor bi bil gotovo zarabantil in udaril mogoče celo pomiri, pa je prav tisti hčip prišel k mizi natakar, in je profesor načrtoval s papežem napovedovanje, da bi se ravnala po cerkevih naukih in se šele po poroki spoznavala! — kaj je potem bolje: da gresta narazen ter začeta drugo, boljše življenje, ali da živila v večnem prepiru in sovraštvu vse svoje žive dni? Pamet se bo odločila vsekakor za drugo. Saj je vendar znano, da pogosto zakonski prepriči, izvirajoči iz ne razumevanja zakonskih položajev — torej je popolnoma odrežana od zakonskega življenga in ne more — ker ne sme — vedeti ničesar o tem. Kaj naj bi potem vtikal nos v te zadeve cerkev in njeni očaki. Naj rajši pazio na svoje "čisto življeno". Sicer pa na to ne boste mogli odgovoriti, ker je to tako jasno, da je temu nemogoče oporekat!

Toda lastnost vsakega premaganca je, da oporeka. In klerikalcem je prišlo kar v poklic, oporekati vsemu pametnemu. Pa je tudi profesor oporekal:

"Zakaj ne? Cerkev vendar mora paziti na moralno življeno svojih članov, ker tvorijo člani katoliške cerkve eno družino. In cerkev vendar ne more gledati nemoralnega življenga mnogih, ne da bi protestirala. In le dolžnost papeževa je bila, da je v svoji okrožnici protestiral proti nemoralu. Tega mnogoženstva pred poroko in po poroki mora biti konec. Spolno občevanje izven zakona ni moralno, zato ga ne sme biti. Tako pravi papež. Jaz se s papežem strinjam."

"Kako pa mislite to urediti sprično dejstva, da je na svetu več žen kot mož, da je v Evropi po vojni velika "nadprodukcija" žensk in da je v sami Nemčiji 2 milijona žensk več kot moških. Ali naj bo ta dva milijona žensk po papežu izobčenih iz spolnega življenga radi tega, ker so odvišne, ker ne morejo dobiti zakonskega moža? In ker je vsekakor velika večina teh žensk zdravih, spolno zdravih, ali mislite, da se da naturalna sila zatrepi z navdanim ukazom iz Rima? To so problemi, ki jih ne gre po dilettantovo reševati z ukazi in pridigami o morali. Morala ima v teh primerih kaj malo opraviti."

"Da, vsako prekinjenje poroda, vsak umetni splav je umor. In ker je to nemoralno in neetično, cerkev to prepoveduje."

"In to brezpogojno?"

"Brezpogojno. Nobenega u-

pravičajočega razloga ni, da bi se smel porod prekinjati. To je umor."

"Umor to ni, nekak majhen,

"goženstvo, kar je bogokletno."

Ne bom stavljal tu nikakih plotov in postavil in ukazov; vsekakor pa sem proti nelocljivemu zakonu. Ce se zakonski par ne more razumeti med seboj, ker se lahko pripeti marmaj, kar bi leglo med nju in napravilo med njima prepad — posebno če bi se ravnila po cerkevih naukih in se šele po poroki spoznavala! — kaj je potem bolje: da gresta narazen ter začeta drugo, boljše življenje, ali da živila v večnem prepiru in sovraštvu vse svoje žive dni? Pamet se bo odločila vsekakor za drugo. Saj je vendar znano, da pogosto zakonski prepriči, izvirajoči iz ne razumevanja zakonskih položajev — torej je popolnoma odrežana od zakonskega življenga in ne more — ker ne sme — vedeti ničesar o tem. Kaj naj bi potem vtikal nos v te zadeve cerkev in njeni očaki. Naj rajši pazio na svoje "čisto življeno". Sicer pa na to ne boste mogli odgovoriti, ker je to tako jasno, da je temu nemogoče oporekat!"

"Zakaj?"

"Radi vse vsebine okrožnice.

Ze sploh je nezmiseln, da govor o zakonskih zadevah in zadevah spolnega življenga paže, to je nekdo, ki je že pri posvečenju v duhovnika prizgal na večno "čistost". Katoliška cerkev edina prepoveduje svojim duhovnikom ženitve — torej je popolnoma odrežana od zakonskega življenga in ne more — ker ne sme — vedeti ničesar o tem. Kaj naj bi potem vtikal nos v te zadeve cerkev in njeni očaki. Naj rajši pazio na svoje "čisto življeno". Sicer pa na to ne boste mogli odgovoriti, ker je to tako jasno, da je temu nemogoče oporekat!"

"Pamet se bo odločila vsekakor za drugo. Saj je vendar znano, da pogosto zakonski prepriči, izvirajoči iz ne razumevanja zakonskih položajev — torej je popolnoma odrežana od zakonskega življenga in ne more — ker ne sme — vedeti ničesar o tem. Kaj naj bi potem vtikal nos v te zadeve cerkev in njeni očaki. Naj rajši pazio na svoje "čisto življeno". Sicer pa na to ne boste mogli odgovoriti, ker je to tako jasno, da je temu nemogoče oporekat!"

"Zakaj?"

"Radi vse vsebine okrožnice.

Ze sploh je nezmiseln, da govor o zakonskih zadevah in zadevah spolnega življenga paže, to je nekdo, ki je že pri posvečenju v duhovnika prizgal na večno "čistost". Katoliška cerkev edina prepoveduje svojim duhovnikom ženitve — torej je popolnoma odrežana od zakonskega življenga in ne more — ker ne sme — vedeti ničesar o tem. Kaj naj bi potem vtikal nos v te zadeve cerkev in njeni očaki. Naj rajši pazio na svoje "čisto življeno". Sicer pa na to ne boste mogli odgovoriti, ker je to tako jasno, da je temu nemogoče oporekat!"

"Zakaj?"

"Radi vse vsebine okrožnice.

Ze sploh je nezmiseln, da govor o zakonskih zadevah in zadevah spolnega življenga paže, to je nekdo, ki je že pri posvečenju v duhovnika prizgal na večno "čistost". Katoliška cerkev edina prepoveduje svojim duhovnikom ženitve — torej je popolnoma odrežana od zakonskega življenga in ne more — ker ne sme — vedeti ničesar o tem. Kaj naj bi potem vtikal nos v te zadeve cerkev in njeni očaki. Naj rajši pazio na svoje "čisto življeno". Sicer pa na to ne boste mogli odgovoriti, ker je to tako jasno, da je temu nemogoče oporekat!"

"Zakaj?"

"Radi vse vsebine okrožnice.

Ze sploh je nezmiseln, da govor o zakonskih zadevah in zadevah spolnega življenga paže, to je nekdo, ki je že pri posvečenju v duhovnika prizgal na večno "čistost". Katoliška cerkev edina prepoveduje svojim duhovnikom ženitve — torej je popolnoma odrežana od zakonskega življenga in ne more — ker ne sme — vedeti ničesar o tem. Kaj naj bi potem vtikal nos v te zadeve cerkev in njeni očaki. Naj rajši pazio na svoje "čisto življeno". Sicer pa na to ne boste mogli odgovoriti, ker je to tako jasno, da je temu nemogoče oporekat!"

"Zakaj?"

"Radi vse vsebine okrožnice.

Ze sploh je nezmiseln, da govor o zakonskih zadevah in zadevah spolnega življenga paže, to je nekdo, ki je že pri posvečenju v duhovnika prizgal na večno "čistost". Katoliška cerkev edina prepoveduje svojim duhovnikom ženitve — torej je popolnoma odrežana od zakonskega življenga in ne more — ker ne sme — vedeti ničesar o tem. Kaj naj bi potem vtikal nos v te zadeve cerkev in njeni očaki. Naj rajši pazio na svoje "čisto življeno". Sicer pa na to ne boste mogli odgovoriti, ker je to tako jasno, da je temu nemogoče oporekat!"

"Zakaj?"

"Radi vse vsebine okrožnice.

Ze sploh je nezmiseln, da govor o zakonskih zadevah in zadevah spolnega življenga paže, to je nekdo, ki je že pri posvečenju v duhovnika prizgal na večno "čistost". Katoliška cerkev edina prepoveduje svojim duhovnikom ženitve — torej je popolnoma odrežana od zakonskega življenga in ne more — ker ne sme — vedeti ničesar o tem. Kaj naj bi potem vtikal nos v te zadeve cerkev in njeni očaki. Naj rajši pazio na svoje "čisto življeno". Sicer pa na to ne boste mogli odgovoriti, ker je to tako jasno, da je temu nemogoče oporekat!"

ALEKSANDER NEVEROV:

Taškent-kruha bogato mesto

(Ruska povest iz dne velike lakote.)

Prevedel Ivan Vuk.

(Nadaljevanje.)
32.

Nekega toplega, vedrega dne, pozno v jesen, je obstal taškentski vlak na majhni postaji med Buzulukom in Samaro. Iz vagona so poskakali mužiki na peron. Vlak tukaj ni dolgo stal. Ko so se vagoni zopet odpeljali, so ležale na trdem, zmrznenem pesku poleg tračnic, zložene druge poleg druge, vreče, polne kruha, zaznamovane z nevečimi rokami s križi, palicami.

Na dveh vrečah, od katerih je vsaka držala več kakor pud, je bilo zapisano s kopirinim svičnikom:

"Mih. Doden."

K vrečam je stopil čokat, od solnca zagorel mladencič, pokrit z veliko, raztrgano kapo. Skrbno je pregledal vozle, potipal vreče s prsti in samozavestno spustil sapo skozi nos.

Lahek, moder oblak je bežal po visokem, vredrem nebnu. Zakril je z ene strani solnce in zaridal lahno senco.

Cokat, od solnca ožgan mladencič je stal kakor mužik, široko razkoračen, z onučami, ovitimi okrog nog. Gledal je preudarno in spošljivo na dve vreči in vdihaval krepak jezenski zrak skozi nos. Pokašljal je in stresel z glavo:

"Pri nas tukaj je mrzlo. Po noči gotovo zmružuje!"

Ta mladencič je bil Miška.

V Taškentu je dolgo bolidel po bazarih. Prečeval je za plotovi, polezeval poleg umazanih jarkov. Lotila se ga je črevesna bolez. Dolge dneve ga je mučila griza. Čreva so se mu hotela malone obrniti. Bila je to posledica nagnih jabolk in breskev, ki jih je pobiral in jedel! Vendar ni propadel v teh težkih časih. Pretrpel je vse, prenesel vse, tudi uši in nesnago in črevesno bolez. . .

Moral je prodati nož, da si je kupil jedi, pobiral je na tleh gnoja jabolka; stegaval je roko za miloščino. Nato mu je vse to začelo presediti in potikanje se mu je pristudio. Na tak način ne bi prišel do semena! Miška pa potrebuje seme, da poseje njive, da reši gospodarstvo . . .

Udinjal se je za delavca v vrtu nekega bogatega Sarta. Naletel je tam na mužike iz Buzuluka in je šel z njimi v stepo na delo. Mlatal je pšenico, rezal je rogoz, zasužil je dve vreči kruha, vsega skupaj tri pude. Del od tega je dal, da je lahko potoval domov, jedel je med potjo svoj kruh, ker ni več moral prosiši miloščine in se je tako vrnil z drugimi mužiki v svojo domačijo.

Nikogar iz Lopatina ni bilo na postaji.

Ko sta se pripeljala dva voza iz sosednjih vasi k vrečam in so mužiki svoje vreče naložili, je rekel Miška voznikoma:

"Tudi moji vreči naložita! Plačam vama!"

— Pretežko bo, se branita voznika.

Miška odgovori:

— Saj ni mnogo. Komaj dva puda. Le počasi peljita! Nimamo mnogo časa razpravljati. Saj peljta mimo naše vasi . . .

Konji so potegnili, njih kočenja hrbitiča so se skrivali od napora, prijetno škrpanje kolies se zasiši, iz lipinega ličja spletjen voz za ječi in vreče, napolnjene s težkim, zlatim zrnjem, se peljejo po ozki poljski cesti v prozorno tišino praznih poljan . . .

Miška je korakal poleg mužkov za vozom, pogledaval hrepene na majhne hribčke, polja, na luknje podlasic in misliš na mater:

— Ali še živi ali je mrtva?

Razburjene oči gledajo po mrtvih, golih njivah. Pobral je majhno, trdo grudico zemlje, jo stinal v rokah in vzdihnil:

— Koliko neki stane pri nas konj, če bi ga hotel kupiti?

V vasi je zagledal prazno, tiho izbo z zelenimi, majhnimi okni. Z dvorišča, skozi odprtih vrata ga gleda majhna, kodrasta trava, koprive, rastota vsa gosta ob ograji in pozabljeni, počrnevša duga*)

Mati mu ne pride nasproti.

Vozniki so zanesli Miškove vreče na dvostrice in jih položili pod okna.

In še vedno ni nikogar, ki bi pozdravil prisileca.

Srce mu trepeče. Temni se mu pred očmi. Ded Ignatij pride tam od vrat. Zasenci si oči z roko, gleda vozove z vrečami in zakliče s slabotnim glasom:

— Ali je prispela za koga podpora?

Miška je plačal voznika z zrnjem iz vreče.

*) Duga = vpognjeni les, ki ga imajo ruski vprženi konji nad vratom.

Wm. B. PUTZ

Cicero's LEADING LARGEST OLDEST Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje.

5134 W. 25TH ST., CICERO, ILL.

Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143.

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik.

1724 S Sheridan Rd.,

No. Chicago, Ill.

Tel. 5524.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarne.

Katastrofa, ki je vzela 9 življenj

Na sliki je angleški čoln Iris 3rd, znan vsled svoje konstrukcije za hitro vožnjo. Nedavno je imel kolizijo, v kateri se je razbil, kakor prikazuje pričujoča fotografija. Devet ljudi, ki so bile v njemu, je izgubilo življenje.

Dva komentarja k "nepolitičarjem v politiki"

"Proletarec" z dne 26. februarja 1931 je imel na 3. strani pod naslovom "Nepolitičarji politiki" noto o prošlih primarnih volitvah v Chicagu za nominiranje županskih in drugih kandidatov v mestne urade, v kateri je bil med drugimi sledič odstavek:

"Pravijo, da je stala ta kampanja gotove interese okrog pol milijona dolarjev. Kupovali so agitatorje ter indorsirajoči kar na debelo. Med Jugoslovimi je agitirala za Thompsona "Jugoslav Republican League of Illinois, Inc.". Pod oglasi, ki jih je priobčil v izdaji z dne 26. feb. 1931 tudi noto pod naslovom "Nepolitičarji v politiki", na katero sem bil oposorjen. V nji je rečeno, da je oseba z imenom Richard Zavertnik indorsirala kandidaturo župana Thompsona in načina nujiguje, da sem dotična oseba jaz.

time to ascertain the truth in this matter.

Fraternally yours,

Richard J. Zavertnik.

V slovenskem prevodu se smisel njegovega pisma glasi:

"Proletarec" je med drugimi priobčil v izdaji z dne 26. feb. 1931 tudi noto pod naslovom "Nepolitičarji v politiki", na katero sem bil oposorjen. V nji je rečeno, da je oseba z imenom Richard Zavertnik indorsirala kandidaturo župana Thompsona in načina nujiguje, da sem dotična oseba jaz.

Vam in čitaljem v pojasnilo izjavljam, da nisem indorsiral nobene kandidata za župana v primarnih volitvah na republikanski listi, in ako je bilo moje ime uporabljeno v namen oglašanja katerokoli kandidata, je bil podpis nekaterih hrvatskih volivcev in obrtnikov. Med njimi je tudi imen Richard Zavertnik, ki je že v prejšnjih kampanjah priporočal razne republikanske kandidate. Ako je to isti Richard Zavertnik, ki dopisuje v "Prosvetu", potem svoje prepričanje deli na dvoje. Enega v "prilog delavstvu" razklaša v Prosveti, drugega pa rabii za kandidate stranke v Chicagu, ki slovi po vsem svetu radi svoje korumpiranosti.

En oglas v velikosti več kot četrte strani, v kaferju, ki podpis, je bil priobčen v Hrvatskem Glasniku z dne 20. februarja.

Kar se tiče pripomb o politiki, naj magljam, da sem razumem volivce in glasujem le za take kandidate, ki bi po mojem mišljenju storili največ za interes delavskoga ljudstva. Nadalje naj poudarim, da sem s svojimi teorijami in prakso manj v nesoglasju, kot pa večina naprednih voditeljev, ki kontrolirajo ali upravljajo slovenske napredne bratavske organizacije in ki bi morali po dolečah pravil uporabljati samo člane svojih organizacij, firme, ki imajo uniske delavce in tako, kateri ne nasprotujejo načelom teh bratavskih organizacij.

Ker nisem naročnik Proletarca, bi vi lahko dobili te informacije takrat ko ste napisali noto, akbi bi me zanje vprašali ter ugotovili, koliko je resnično na stvari."

Vedno in v vsakem slučaju smo pripravljeni popraviti krivico, ako jo komu storimo v kolonialnem tega lista. Vendar pa bi storil Richard J. Zavertnik bolj prepravičevalen korak, če bi izjavil, da ni indorsiral Thompsona, v tistih listih, ki so priobčili oglase, v katerih je bilo med drugimi tudi ime Richard Zavertnik, in ako bi se obrnil na takozvano "Jugoslav Republican League of Illinois, Inc.", ter njen kompanjski odbor prisilil na izjavo, da je rabila njegovo ime brez dovoljenja. To bi veliko bolj držalo, kot pa samo njegovo zanikanje v Proletarcu. Ker je odvetnik, pač

For your information and for the information of your readers I wish to state that I endorsed no candidate for mayor in the Republican Primaries and that, if my name was used in support of any candidate, it was used without my knowledge and consent.

As with reference to my politics I wish to say that I am an intelligent voter and vote only for such candidates who in my opinion will do the most for the interests of the working masses. Further, that I am less inconsistent with my theory and practise than most progressive leaders who control the management of Slovene progressive fraternal societies and who under the provisions of their by-laws are bound to employ only members of such societies, firms employing union workers or those not opposed to the principles of these fraternal societies.

As I am not a subscriber to Proletarec you would have obtained this information at the time you wrote your article, providing if you would have communicated with me at that

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,

pol leta \$3.00.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. LAWNDALE AVE.

CHICAGO, ILL.

Anton Zornik

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Ped v praini stroji nača posebnost.

Tel. Herminie 2221.

ve, da je izrabljajanje imen v ta-niški odbori s takimi triki neradi igrajo — bi moral svojo iz-javo priobčiti v listih, v katerih so bili republikanski kampanjski oglasi z njegovim imenom, že večkrat rabljeno za indor-siranje republikanskih kandi-datov, in kolikor je nam znano, ni R. J. Zavertnik do tega pi-sma še nikoli izjavil, da to de-lajo brez njegovega dovolje-nja.

Npr., v predsedniški kampanji l. 1928 je bilo njegovo ime označeno zaeno z več drugimi pod firmo The Jugoslav-Hoover Committee. V poročilu v listih je bilo označeno, da je častni predsednik omenjenega odbora profesor M. Pupin, potem je bila v odboru kopa pravoslavnih duhovnikov, slovensko ime med njimi pa je bilo kolikor smo mogli iz seznama, mi razvideli samo Richard J. Zavertnik. Vsa ta imena je v agitaciji za Hooverja rabil med drugimi listi tu-di z dnevnik "News Tribune" v Duluthu, Minn. (Glej izdajo z dne 11. avgusta 1928.) Po-ročilo naglaša, da so podpisani prominenti Jugoslovani, ki predstavljajo politične klube, podporne in socialne organiza-cije, in da kot taki zastopajo mnogo tisoč Jugoslovov.

V čikaških slovenskih listih (namreč v listih, ki sprejemajo politične oglase), je bil med drugimi priobčen tudi oglas z naslovom:

"Odlični Slovenci podpirajo Emmersona za governerja in republikansko volilno listo."

V oglasu so bila imena zopet profesor Pupin, takoj za njim odvetnik Wm. Lawrich, in po redu Zvonko Novak ter Richard Zavertnik. Za njihovimi je bila koda kopa hrvatskih imen.

O vsem tem je pisal Proletarec l. 1928 in navajal imena v oglasih ter korumpiranost tipov, katere so indorsirali.

Ako je R. J. Zavertnik s tem komentarjem nezadovoljen, lahko odgovarja v Proletarju, bodisi v slovenskem ali pa v angleškem delu lista.

KNJIŽNICA KLUBA ŠT. 1 J.S.Z.
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

(v upravnosti Proletarca)

ima na razpolago bogato zbirko knjig v slovenskem in angleškem jeziku, katere izposuje proti mali odškodni-ni članom in nečlanom.

Urad odprt vsak dan izvzemši nedelj in praznikov in ob večerih razven torka večera.

Knjižničar.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRTG. & PUB. CO.

2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

A. H. Skubic, pred. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

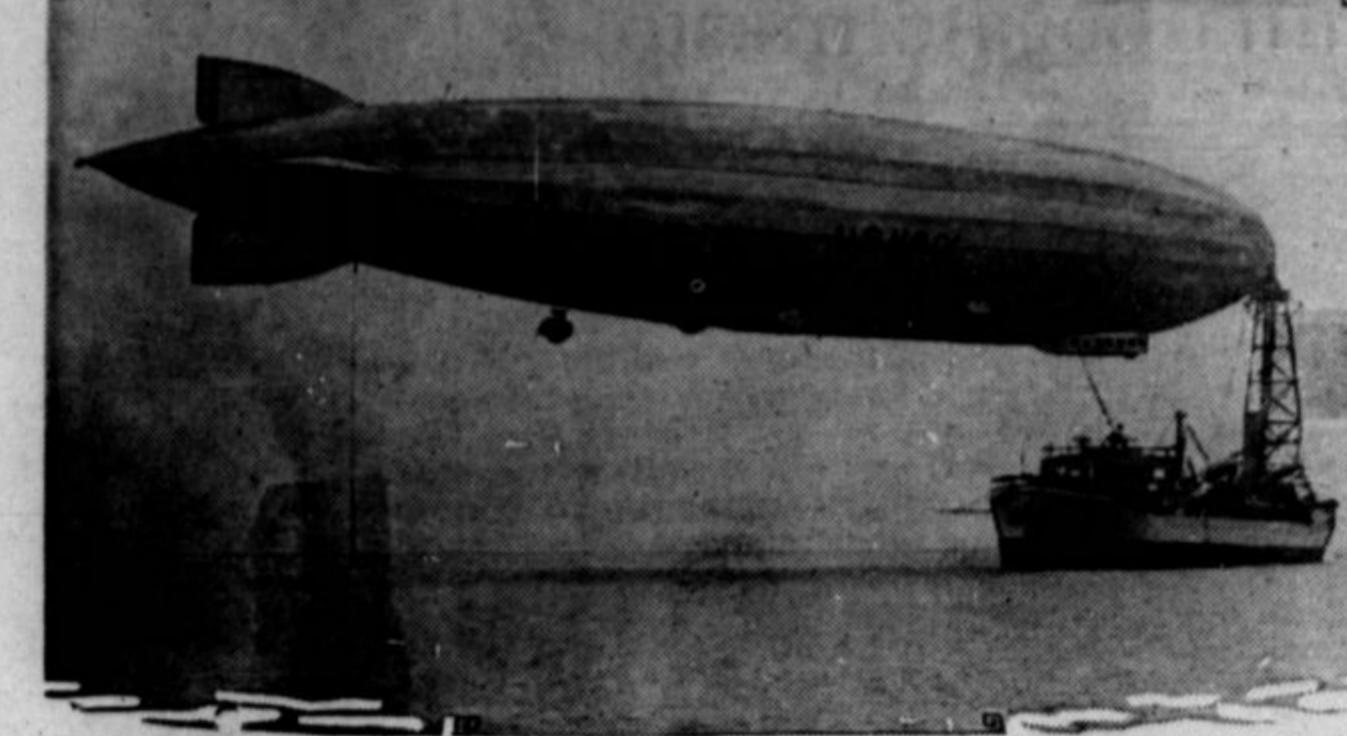
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvatskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.

Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Pravi prijatelj

V SLABIH ČASIH JE HRA-NILNA VLOGA V SIGURNI BANKI.

ZRAKOPLOV IN LADJA PLOVETA SKUPAJ

Ameriški zračnolov Los Angeles, last vojne mornarice, pritrjen k vojni ladji Patoka. Slika je bila vzeta v zadnjih manevrih pri pacifičnem ustju panamskega prekopa.

Adam Milkovič:

SUŽNJI KRVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa in Proletarca pridržuje avtor.

(Nadaljevanje.)

Dama je osupnila. "Vi ste detektiv? Vi bi preskrbeli meni zaslužek? Koga iščete?"

Starec se je zganil. Kako naj odgovori h krati na toliko vprašanju? Prijel je lepo dekle za roko in ji namignil, naj mu sledi.

Ne dolgo nato, sta sedela v zakotni kavarni. Starčev pogled je nemirno begal po mračnem prostoru, obstal za trenutek na lepi ženski, pa se zopet izgubil skozi zamazano okno nekje v daljavi. V lokalni je smrdelo po alkoholu. Duh vina, žganja in drugih pijač se je boril z vonjem dišečega olja, ki je bilo skrito v obleki lepe gospodinje Marie.

"Na večer," se je sklonil stari Bernard k črnolaski, "na večer vam preskrbim službo. Ne bo mnogo dela, a zaslužek bo lep, zlasti še, je dostavil, "ako bo nas trud kronan z uspehom. Ko se zmrači, vas pričakujem pri tej mizici." Potem je stegnil desnico in se globočno usesal v lepe črne oči. Gospodinja Marie, kakor se mu je bila predstavila, se je rahlo nasmejala. "Na svidenje!" je rekla in odhajela.

"Krasno dekle," je zamrmral Burov, "na večer ji tajno razkrijem."

Ko je prihitela Walner, ki ni bila nihče drugi kakor črnolaska Madalena, v podstrešno sobo predmestne gostilne, je v pretrganih stavkih opisala, kaj je pravkar doživel.

"Kdo naj bi bil ta človek?" se je prestrašil Ramon in privzgnil črnega Guasepa, ki se je venomer cemeril v malem zaboju, katerega mu je preureidel v zibel.

"Zvečer, ko leže mrak, me pričakuje." "Ne hodi, Madalena!"

"Zvijem ga."

"Kaj će išče ravno mene?"

"Tem bolje," je nastavila Madalena črnu, mu otroku bele prsi. "Bomo vsaj na jasnom."

"Težko slutnjo imam."

"Ha, ha . . . Ti se bojiš? Pa ne, da si ljubosumen na staro pokvoko? Ne boj se; kakor zemlja je star. Spelj ga na led."

"V prepad bomo zdrelvi skozi twojo nepredvidnost."

"Zaboga, saj me ne pozna! Sicer pa, dovolj globoko smo že pa naj pademo še globlje — morda bo tam lepše . . ."

"Ne žali me Madalena!" se ji je približal Ramon. "Ostani tu in ne izigravaj pretkancev! Jutri odpotujemo naprej."

"Grem; strašno me zanima," je kljub vsemu sklenila črnolaska, "Izpršam mu veste, budi vendar pameten, spelj ga na napačno sled, ako išče naju."

"Pojdem s teboj," je sklenil Ramon. "Da s teboj pojdem in se skrijem, morda poznam lisjaka."

Solnce se je pogrenzijo v morje in ugasnilo. Pečine, ki so še malo preje krvavele v njegovi pramenih, so postale strahotne sence, ki so divje štrle iznad obale.

V slabu razsvetljenu kotu obrežne kavarni je del, potlačen v oblak dima detektiv Burov in se nemirno oziral po prihajajočih gostih. Ko bi sedajle zagledal med njimi njenega! Ves dan je hodil po mestu, a o njem niti sledi. In vendar je rekel mlinar, da je odšel k morju. "E," je zategnil sam vase, "ne bo mi ušel!"

V nasprotnem kotu je nekdo tolkel na strune in pel pesmi, ki so spominjale bojev izza svetovne vojne. Starec se je zagledal v tega človeka. Bil je slep, izčetega obraza in brez desnega uhlja. Živa slika za človeštvo sramotne preteklosti.

Ko je tako opazoval nesrečnika, mu je nekdo položil roko na ramena.

"Tu sem," je zašepetala Madalena.

"Vendar," se je zganil starec in globoko zajepl sapo. "Misliš sem že, da vas ne bo."

"Ako je človek v stiski, kako naj bi ne prisel!" je prisledila Madalena.

Starec je ukazal točaju prineseti skodelico kave, potem pa se je nagnil k črnolaski.

"Vi bi mi bili kakor nalašč v pomoč," je rekel. "Vzeli bi na primer vlogo moje hčere."

"In potem?" se je z veseljem oklenila njegove roke Madalena.

"Tiho, tiho," se je starec plaho ozrl v novo družbo, ki se je bila pravkar privilila skozi vrata. "Aha," je zamrmral, "veste, vedno mislim, da ga srečam."

"Koga?" je siila vanj črnolaska.

"Pst, pst! Vse boste zvedeli. To ti je vrag! Z nosom že rinem za njim, pa ti ostane smrad."

"Ne razumem vas," je odkimala Madalena.

"Dajte mi besedilo!" je stegnil pod mizo starec desnico. Madaleni so se zasvetile oči. Njega išče!

"Oblijubljate, da ostane vse tajno?"

"Pri Bogu!" je dejala in stisnila pod kamnitno ploščo starcu roko.

"Pojdite z menoj," je dejal starec, ko je poravnal račun. Brez oklevanja se je Madalena pridružila njegovemu koraku, ki je vodil v temno ulico.

"Na mestu sva," je obstal on. "Tu naju nihče ne vidi."

"Primite me za brado!" je ukazal starec. "Za brado? Čemu?" je oklevala Madalena. "Primite, pravim, ji je nastavljaj on.

"Hi-hi-hi," je črnolaska bušknila v smeh,

"pri tako dovitnih ljudem ne bo zasluga. Nu in sedaj?" je prijela starec za brado.

"Potegnite!" je ukazal starec.

"Bolelo vas bo, gospod."

"Potegnite vendar!"

Črnolaska je potegnila in odskočila z brado v desnici.

"Zanimivo, kajne?" se je nasmejal pomljeni starec prestrašenemu dekletu in potegnil razobraz še ostalo.

"Evo me," je stopil pred njo po nekaj trenotnik, "nisem starec, tudi se ne pišem Bernard, ampak Burov."

"Burov?" je ponovila črnolaska in se z brado v roki približala tujčevemu obrazu.

"Vi se čudite?" je raztegnil on obraz.

"Povoda imam dovolj," je odvrnila ona, "vi ste prvi, ki sem mu izpulila brado. Sicer pa, mnogo ljubše mi je stati ob strani mlademu kakor stari razvalini."

"To sem tudi vedel," je položil Burov načelo desnice, "sedaj pa k stvari! Treba hiteti, čas beži. Preje ste dal besedo starecu, sedaj jo dajte še meni," je stegnil roko. "Iščem nekega Ramona Marondinija, ki . . ."

"Ramon Marondinija?" se je nehote zadržala črnolaska, potem pa hitro popravila, "to ime sem že čula nekje!"

"Tako? To je sin mojega prijatelja," je razložil Burov. "Živi z neko cirkusko igralko."

"Igralko?" je kakor v sanjah ponavljala ona. "Vi poznate njega?"

"Kako bi ga ne poznal; tudi on pozna me, saj sem bil večkrat na obiskih pri njegovem očetu. Obljubil mi je veliko svoto denarja, če mu privedem sina . . ."

"Poznate tudi njo?" se je zanimala Madalena.

"Ne," je odkimal Burov, "nje ne poznam. Tudi nisem prisostvoval nobeni predstavi dočasnega cirkusa, v katerem jo je baje ta nesrečnik spoznal, veste, to je prava lisica, vlačuga in taticica."

"Nu, to golazen bomo kmalu našli," se je namuznila Madalena.

"Čakajte, ni še konec," jo je prekinil on, "ta cirkuska podgana ima na vesti celo strogo kazniv čin; izpuštila je pred pobegom leve v mesto in je tako soodgovorna za kri, ki se je prelila . . ."

"Prelila?"

"Ni še konec," je pristavil Burov. "Ravnatelj cirkusa je bil baje pred njenim odhodom okrajen."

"Okrajen?" se je čudila bolj in bolj Madalena.

"Treba nastaviti vse mreže," je prikimal Burov, "da se ujamemo take ribe."

"In koga pravzaprav želite zasačiti?"

"Prvo njega," je dejal Burov, "ako nama pada tudi ona v pest, bomo seveda tudi držali; zakaj, kjer je ona, ni daleč tudi on."

"To imate prav," je pritrdila črnolaska. Zdajci sta zapazila temno senco, ki se je skrila za bližnjo zgradbo. To je on! se je prestrašila Madalena.

"Beživa!" se oklenila pretkanega lisjaka, "nekdo načujo zasedeje."

Stopila sta po temni ulici. Burov se je lepega dekleta tesneje oklenil in zašepetal: "Kako srečno naključje!"

Madalena se mu je blaženo nasmejala, zraven pa si je mislila: čakaj ti proklet pes, kmalu boš na ledu!

Ko sta že nekaj časa hodila po temnih ulicah, je Madalena stisnila njegovoro roko.

"Mudi se mi," je rekla, "ako hočevas zaračna odpotovati, se moram pripraviti za odhod."

"Vzemite samo obleko," je hitel Burov, "drugega ni potreba."

"Navezite si masko!" je dejala in mu položila roko na levico, "pričakajte me v kavarni; odprto je vso no.

Potem je zbežala, za njo je zašumelo. Ko lika sreča! je gledal Burov za njo. Tako dekle! Tudi to srečanje je nekaj vredno! Pred njim je stala nova bodočnost. Nov up je legel vanj, da si je ves prerojen ponel roke, si na veza masko in odhitel v kavarno.

Ko je Madalena hitela po ulicah, je iz temnega kota podrti hiše pristopil Ramon.

"Beživa!" je dejala plaho, "naju išče."

"Naju?" je odskočil Ramon.

"Ni starec," je pospešila korak Madalena.

"Star je, gledal sem ga skozi okno," je trdil Ramon.

"Masko ima."

"Masko?"

"Pst! pst!" se je ozrla ona. "Pretkan je kakor lisjak."

"Kdo je ta človek?"

"Burov."

"Kaj? Burov?"

"Poznaš ga?"

"Kako ne, to je prijatel mojega očeta,"

je s strahom ugotovil Ramon.

(Dalje prihodnjič.)

Spored bosta imela torej obsezen in bo zadovoljil tiste, ki radi poslušajo domače popevke, kakor one, ki radi poslušajo klasične skladbe.

A. G.

Banovčev-Šubljev koncert
v Milwaukeej sijajno uspel

Skupni koncert, ki sta ga imela prošlo nedeljo v milwaukeeški naselbini Sv. Banovec in Tone Šubelj, je bil sijajno uspeh. Pela sta dobro v vseh nastopih. Tudi "Naprej" je častno rešil naloge. Spored je obogatel še tamburaški zbor, ki igra tako imenito, da bi delal čast vsakemu koncertu. Več o koncertu v drugih poročilih.

Članek o Janezu Goršetu v "Jutru"

Meseca januarja je bil priobčen v ljubljanskem dnevniku "Jutro" članek o "prvem slovenskem milijonaru" v Ameriki, oziroma o Janezu Goršetu. Povzet je iz spisa "Prvi slovenski milijonar", katerega je imel Jacob Zupančič v Ameriškem družinskom koledarju letnik 1930.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.
1:30—8:30—6:30—8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.
4:30—6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by
appointments.
Residence Tel.: Crawford 8440.

Prva Jugoslovanska restauracija
DOMAČA KUHINA
Otto and Jerry Miškovsky,
lastnika.
4047 W. 26th Street
Se pripravlja Slovencem v poseb

Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.
V uradu od 1 do 6. popoldne,
v torek, četrtek in petek od
1. pop. do 8. zvečer.
Tel. LAWNDALE 4872.
V FRANCES WILLARD BOLNIŠNICI
od 9. do 10. dopoldan ob torkih,
četrtekih in sobotah.

Waterloo Dry Cleaning Co.
COLLINWOOD, O.
Frank Trebec,
članek
Milano, Milano je pojavljeno
vselej in Švedski občini
15805 Waterloo Rd.
Tel. Komonec 2275.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 S. Lawndale Ave.,
Chicago, III.
Tel. Crawford 1382.
Prista in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postreba tečja.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU
vam priporočamo v naklonjenost.
Ako vam lahko postrežo enako
dobro kakor drugje, zaslužijo, da
jih patronizirate! Povejte jim,
da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

</div

NAKLADANJE LESA NA TRUKE V GOZDIH OREGONA

Jugoslovanska socialistična zveza

PRIDRUŽENA SOCIALISTIČNI STRANKI

Naslov: Jugoslav Federation, S. P.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Eksekutiva Socialistične Stranke:

Morris Hillquit, New York, N. Y., predsednik; Daniel W. Hoan, Wisconsin; James Onal, New York; Alfred Baker Lewis, Massachusetts; Lillith Wilson, Pennsylvania; Jasper McLevy, Connecticut; James H. Mauder, Pennsylvania; Meta Berger, Wisconsin; Jos. W. Sharts, Ohio. — Eksekutivni tajnik Clarence O. Senior.

Glavni urad: 263 Washington Blvd., Chicago, Ill.

Tajništvo J. S. Z.:

Tajnik: Charles Pogorelec, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Eksekutiva J. S. Z.:

Frank Alesh, Peter Kokotovich, Geo Maslach, Filip Godina, Fred A.

Nadzorni Odbor J. S. Z.:

Sava Bojanovich, Donald J. Lotrich, Blaž Novak.

Prosvetni Odsek J. S. Z.:

Anton Garden, Ivan Molek, John Rak, Chas. Pogorelec, tajnik.

Nadzorni Odbor Slov. Sekcije J. S. Z.:

Frank Margolie, Angelina Zaitz, Frank Udovich.

"Proletarac"

glasilo in last slovenske sekcijske JSZ.

UPRAVNI ODBOR PROLETARCA: John Olip, predsednik; Fred A. Vider, podpredsednik; Frank Alesh, tajnik; Filip Godina, blagajnik; Vinko Ločnikar, Donald J. Lotrich, Anton Garden, nadzorni odbor.

Urednik: Frank Zaitz. Upravnik: Chas. Pogorelec.

IMENIK KLUBOV:

ILLINOIS

ŠT. 1, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik Peter Bernik, 2453 S. Central Pk. Ave. Organizator Frank Zaitz. Zapisnikar Vinko Ločnikar. Zboruje vsake četrti petek v mesecu ob 8. zvečer v dvorani SNPJ.

ŠT. 3, OGLESBY, ILL.—Tajnik-blagajnik John Pohar, Box 63. Organizator John Hotko. Zapisnikarica Christina Nadvešnik. Seje vsako 3. ned. v mes. ob 7. zvečer, pri Fr. Duleku.

ŠT. 20, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik George Maslach, 837 Fullerton Ave. Organizator Sava Bojanovich, zapis Geo Maslach. Zboruje zadnjo soboto v mes. zvečer v svojih prostorih 2250 Clybourn Ave.

ŠT. 4, LA SALLE, ILL.—Tajnik-blagajnik Peter Banich R. I. Organizator Math. Vogrich. Zapisnikar Joseph Novak.

ŠT. 45, WAUKEGAN.—Tajnik-blagajnjica Anna Mahnich, 624 Helmholz Ave. Organizator Martin Judnich. Zapisnikar Rudolph Skala. Zboruje vsako tretjo nedeljo v mesecu v Slov. nar. domu.

ŠT. 47, SPRINGFIELD.—Tajnik Joseph Ovca, 1841 S. 15th St. Organizator Anton Per; zapis Julia Krmelj. Seje vsako 4. nedeljo v m. ob 3. pop. v Slov. nar. domu.

ŠT. 50, VIRDEN.—Tajnik Frank Stempilhar, R. F. D. 41, Box W.

ŠT. 224, FULLMAN.—Tajnik P. Verhovnik, 10138 Wentworth Ave., Chicago, III.

INDIANA

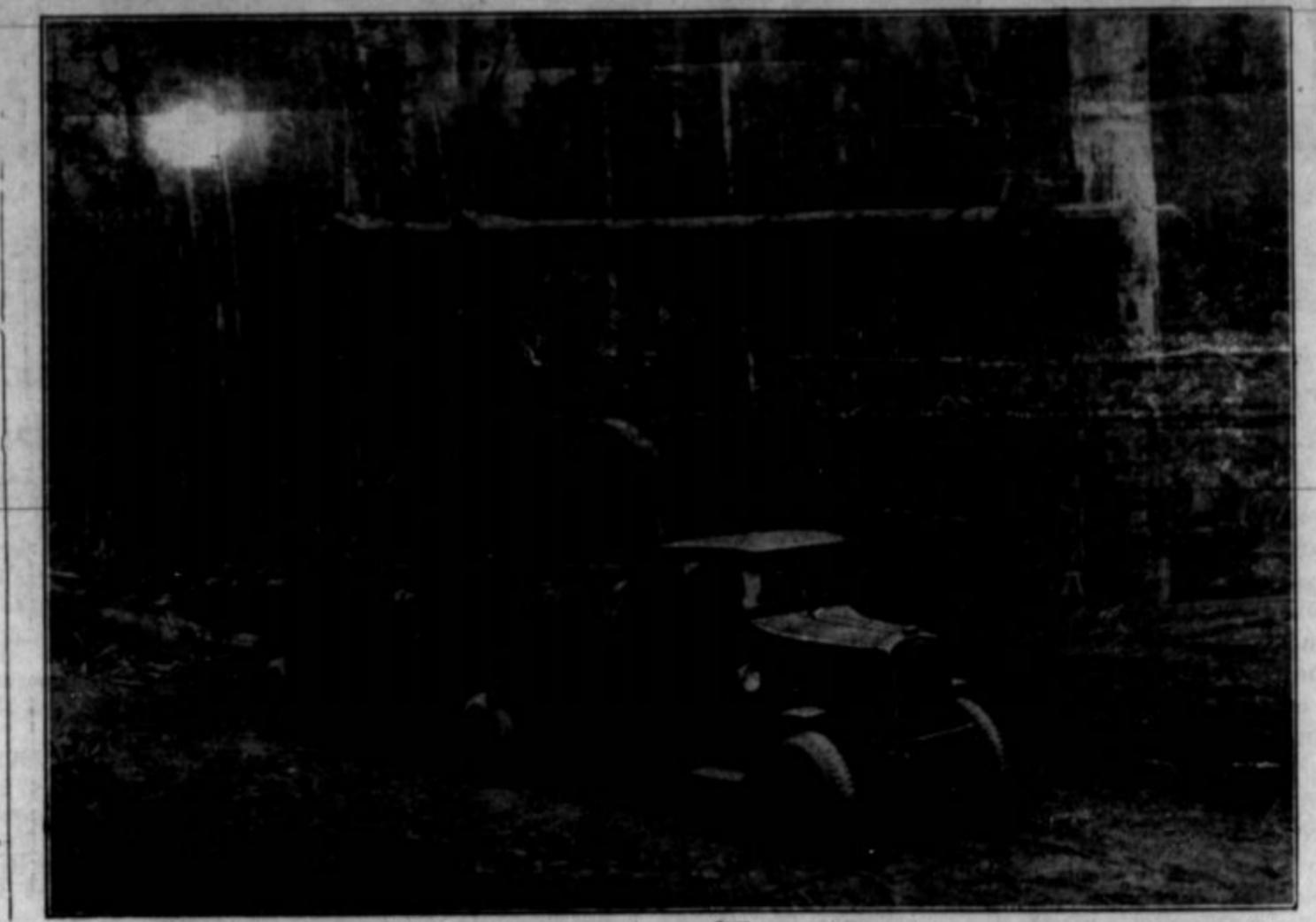
ŠT. 41, CLINTON.—Tajnik Ignac Spendl, Box 340. Organizator Partol Oblak, zapisnikar John Škof. Seje zadnjo nedeljo v mesecu.

KANSAS

ŠT. 21, ARMA.—Tajnik-blagajnik Anton Sular, Box 27. Zapisnikar Martin Gorenec. Organizatorji: Arma, Anton Sular; Franklin, Louis Markovich; Breezy Hill, Math Uelpic; Gross, John Kustelj; Cockerill, Joseph Pillich. Redne seje se vrše vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Moose Hall, Arma.

MICHIGAN

ŠT. 114, DETROIT.—Tajnik-blagajnik Peter Kisovec, 8995 Sherwood Ave. Organizator Peter Benedict. Zapisnikar Franjo Kuhovski. Seje vsa-

Država Oregon, ki slovi med drugim radi bogatih gozdov, zaposluje veliko gozdarjev, toda način sekanja, nakladanja in odvajanja lesa se je takom lot veliko spremenil. Tehnika je tudi tu napravila revolucijo. Slka prikazuje nakladanje lesa v gozdih pri Cedar Creeku na truke, od kjer ga odvajajo na bližnje žage in potem na lesne trge.

v mesecu ob 10. dop. v dvorani dr. "Domovina" na 14. St.

v mesecu ob 3. pop. v dvorani S. p. društva.

ŠT. 115, DETROIT.—Tajnik-blagajnik Frank Cesen, 6326 Floyd St. Organizator Jos. Anžiček, Ant. Anžiček in Frank Klančnik ml. Zapisnikar Anton Steffler. Zboruje vsako drugo nedeljo dopoldne v Slov. del. domu, 437 Artillery Ave.

OHIO

ŠT. 2, GLENCOE.—Tajnica Albina Kravanja, Box 66. Seje vsako tretnjo nedeljo dopoldne pri tajniciji.

ŠT. 9, POWER POINT.—Tajnik Jacob Bergant, R. D. 2, Box 19, Lisbon, O.

ŠT. 11, BRIDGEPORT.—Tajnik Jos. Snay, R. F. D. 2, Box 7. Zapisnikar Tony Kravanja. Organizatorji Frank Matko, Louis Goran in Frank Blatnik. Seje vsako 3. ned. v mesecu v dvorani.

ŠT. 25, POWHATAN POINT, O.—Tajnik-blagajnik John Merzel, Box 344. Organizatorji Frank Šabec in John Krall. Zapisnikar John Kastrevce. Seje 1. ned. v mes. ob 10. dop.

ŠT. 27 CLEVELAND.—Tajnik-blagajnik Joseph A. Siskovich, 1009 E. 74th St. Organizator Louis Zorko. Zapisnikar August Komar. Seje vsako prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 pop. v Slov. nar. domu.

ŠT. 28, NEWBURGH.—Tajnik-blagajnik Anton Zeleznik ml. 8818 St. Catherine Ave. Frank Škodaj organizator. Zapisnikar Joseph Lever. Seje prvo vsebo in mes. v Slov. dvorani na Prince Ave. ob 7. zvečer.

ŠT. 49, COLLINWOOD.—Tajnik-blagajnik Louis Zgonik, 723 E. 160th St. Zapis. Vincent Zgonik. Organizator Frank Barbich. Seje vsako 1. ned. v mesecu v Slov. del. domu.

ŠT. 95, PINNEY FORK.—Tajnik Victor Omeitz, Box 246. Organizator John Crnjavich, zapisnikar Nace Žlembberger.

ŠT. 222, GIRARD.—Tajnik John Kosin, 1006 State St., Louis Blazich, blag.; organiz. John Taneck, zapis. Anton Dobrovolec. Seje vsako 2. ned. v mesecu ob 10. dop. v Slov. domu.

ŠT. 232, BARBERTON.—Tajnik-blagajnik John Jankovich, 464-4th St. N. W. Organizator John Jankovich, za Keimore Jos. Jereb. Zapisnikar Lovrenc Frank. Seje vsako 2. ned.

PENNSYLVANIA

ŠT. 5, FRANKLIN-CONEAUAGH.—Tajnik Adolph Kraina, Box 33, Park Hill. Zapisnikarica Mary Zapf. Organizatorji za Parkhill: Frank Podboy; za Franklin-Coneauagh: Frank Jančar in Albinus Mrak; za Bon Air: Ignac Groznik; za Moxham: Stefania Zalar in Anton Ukmur; za Gabria City: Ilijia Bubalo. Seje vsako 3. nedeljo v mes. ob 2. pop. v Slov. izob. domu v Franklinu.

ŠT. 10, FOREST CITY.—Tajnik Jennie Zaitz, Box 924.

ŠT. 13, SYGAN.—Tajnik Frank Ursić, Jr., Box 546, Morgan, Pa. Blagajnik Lawrence Kavčič. Zapisnikar Frank Pustovrh. Organizatorji: za Sygan John Kvartich, za Cuddy, John Jenko. Zboruje tretjo nedeljo v mesecu v dvorani dr. št. 6, SNPJ., ob 10. dop.

ŠT. 17, GRAYS LANDING.—Tajnik Tony Zupančič, box 861, Point Marion, Pa.

ŠT. 19, BURGETTSTOWN.—Tajnik Anton Jeram, Box 12.

ŠT. 31, IMPERIAL.—Tajnik-blagajnik Frank Augustin, Box 303. Zapisnikarica Alojzija Perper. Organizatorji: Frank Perper, Margaret Jamnik in John Gočeta. Seje 4. nedeljo v mes. ob 2. pop.

ŠT. 32 WEST NEWTON.—Tajnik Jos. Jovan, R. F. D. 2, Box 108.

ŠT. 69, HERMINIE.—Tajnik Anton Zornik, Box 202.

ŠT. 118, CANONSBURG.—Tajnik-blagajnik Louis Bartol, Box 195. Strahane; organizatorji John Terčelj, in M. Tekavec. Zapisnikar John Koklich. Seje vsako 1. nedeljo v mes. ob 10. pop. v dvorani druž. SNPJ.

ŠT. 131, PITTSBURG.—Tajnik-blagajnik Anton Chater, 5601 Duncan St. Organizator in zapisnikar John Ban. Zboruje vsako drugo nedeljo ob 4. pop. v Slov. domu.

ŠT. 175, MOON RUN.—Tajnik Jack Tomec, R. D. 10, Box 191, Crafton, Pa. Seje vsako drugo nedeljo ob 4. pop. v Slov. domu.

ŠT. 4, severni ILLINOIS in WISCONSIN.—Tajnik Anton Garden, 2453 S. Central Park Ave., Chicago, Ill. Organizatorji: Za Sheboygan John Suppančič; Milwaukee, Tony Kamniker; West Allis, Mrs. Mary Somrak; Waukegan, Vinko Pink; Chicago, Donald J. Lotrich.

ŠT. 5, vzhodni OHIO in WEST VIRGINIA.—Tajnik Joseph Snay, R. F. D. 1 Box 7, Bridgeport, O. Organizatorji: Martin Pire, Glenco; Louis Gorenec, Bridgeport; Nace Žlembberger, Piney Fork.

Tajnike klubov ter Konferenc pro-

simo, da naj nam vse sprememb v odborih in naslovin točno sporoča, da bo imenik vedno popolen.

WISCONSIN

ŠT. 37, MILWAUKEE.—Tajnik Mary Fradel, 1004 Alexandria St. ŠT. 184 LAWRENCE.—Tajnik Louis Britz, Box 34.

WISCONSIN

ŠT. 37, MILWAUKEE.—Tajnik Frank Parko, 831 W. National Ave. Organizatorji L. Alpner in K. Podjavoršek. Zapisnikar Joseph Ule. Seje vsaki drugi četrtek v mesecu.

ŠT. 180 WEST ALLIS.—Tajnik-blagajnik Anton Demšar, 822-85th Ave. Zapisnikar John Zupan. Organizator Joseph Radel, st. Seje vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. dop. v Kraljevi dvorani.

ŠT. 235, SHEBOYGAN.—Tajnik-blagajnik Chas. Chuck, 1310 So. 7th Street. Zapisnikar Anton Simenc. Organizator John Resnik. Seje vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dop. v Fludernikovi dvorani.

ŠT. 236, WYOMING.—Tajnik Paul Chenski Toronto, O. Max Martz, Buhl, Minn.

ŠT. 15, SUBLET.—Tajnik in organizator John H. Krasnik, Box 168: zapisnikar Fr. Krusich.

ČLANI AT LARGE X. Y. Z. (2).

John Petrich, Youngstown, O. Frank Klun, Chisholm, Minn. Frank Kovach, Nanticoke, Pa. N. Y.

George Smrekar, W. Aliquippa, Pa. Bartol Yerant, W. Aliquippa, Pa. Anton Blasich, Fontana, Calif.

Henrik Pečarič, Krayn, Pa. Fr. in Cecilia Lipar, Steward, N. Y. K. in Mary Erznožnik, Red Lodge, Mont.

Paul Chenski Toronto, O. Max Martz, Buhl, Minn.

ŠT. 1, ZAPADNA PENNSYLVANIA.—Tajnik Jacob Ambrosich, Box 286 Moon Run, Pa. Organizatorji John Terčelj in Geo. Smrekar. Pub. odsek: Frank Wirač (Sygan); Frank Samsa, Canonsburg.

ŠT. 2, OHIO.—Tajnik Louis Zorko 1118 E. 66th St., Cleveland, O.

Organizatorji Karl Trinajstič, Jos. Lever in Anton Jankovich.

ŠT. 4, severni ILLINOIS in WISCONSIN.—Tajnik Anton Garden, 2453 S. Central Park Ave., Chicago, Ill. Organizatorji: Za Sheboygan John Suppančič; Milwaukee, Tony Kamniker; West Allis, Mrs. Mary Somrak; Waukegan, Vinko Pink; Chicago, Donald J. Lotrich.

ŠT. 5, vzhodni OHIO in WEST VIRGINIA.—Tajnik Joseph Snay, R. F. D. 1 Box 7, Bridgeport, O. Organizatorji: Martin Pire, Glenco; Louis Gorenec, Bridgeport; Nace Žlembberger, Piney Fork.

Tajnike klubov ter Konferenc pro-

simo, da naj nam vse sprememb v odborih in naslovin točno sporoča, da bo imenik vedno popolen.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2:30 pop., seje ženskega odseka pa vsak prvi torek v mesecu ob 7:30 zvečer v klubovih prostorih v S. N. D.

Sodružni in sodružnice, agitirajte in pridobivajte novih članov in članice klubu novih narodnikov našemu glasilu Proletarcu. V organizaciji in izobražbi je naša moč.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.

Seje kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cest. Sodružni, prihajajte redno na sejo in pridobivajte novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z.

Somiljenike vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavščka stranka s konstruktivnimi programi, s katerim si delavščki lahko pribori boljšo bodočnost in končno osvoboditev in mezdne sužnosti.

ODGOVOR dobi lahko vsakdo v seznamu priredb klubov JSZ.

ter drugih socialističnih organizacij, s katerimi naši klub direktno sodelujejo. Pričebčen je na tej strani.

AKO priredba vašega kluba ni vključena, nam to sporočite.

TO bo prva večja priredba spremanja načrta, da bo vsak dan za vse nedelje, zato smo se komično skico "Vedež" v slovenskem jeziku. V "Vedežu" je snov "copernija", in s tem je poskrbljeno, da se bomo tudi od srca nasmejali. Po sporedni pa sledi plesna in prostata zabava, na kateri bo igrala izborljiva godba.

Razun te igre vključuje spored glasbene točke, govore ter dan za vse nedelje, zato smo se

Proletarec

NO. 1225.

4

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., MARCH 5, 1931

Telephone: Rockwell 2864.

VOL. XXVI.

KIPLINGER REPORTS

While President Hoover and Colonel Woods broadcast what they are doing to meet the unemployed crisis there comes to our desk a Washington letter circulated privately to limited number of business executives by the Kiplinger Washington Agency. This service is an illuminating survey by a firm serving big business interests.

This letter of January 10 declares, with respect to unemployment, that "it is getting worse" and that "no good purpose is served by concealing the facts." No improvement is anticipated till the latter half of the year and even then it will be "slow". That brings up the "political significance of unemployment" which may involve heavier taxation of corporations and wealthy individuals to finance unemployment insurance and old age pensions. That calamity should by all means be avoided.

At the same time big business executives are informed that the "Federal Government is actually doing very little to make jobs. Public works are relatively small... and they have been over-publicized from Washington". Moreover, public works "will not make jobs much before spring and summer." Finally, there is this consoling news for the gentlemen of the upper world of big capital and finance; "Anti-injunction bill will NOT be passed; this is definite."

And there you are, as Mr. Dooley would say. Hoover and Woods occupy the stage as buglers to attract attention to the administration's alleged program for relief of the distressed millions. Back of the curtain is the Kiplinger service informing powerful bankers and capitalists of the real situation. The melody of the buglers is intended for the jobless in the breadlines; the Kiplinger service is intended for those to whom, in the words of the late sainted George F. Baer, "God in his infinite wisdom gave the property interests of the country." And that is the legislative mill at Washington. How do you like it?—The New Leader.

USE THE EGGS FOR A BETTER PURPOSE

The Rotary and Exchange clubmen of Turlock, Calif., have planned to arm themselves with baskets filled with eggs and to "egg" each other until 1,000 crates of eggs are destroyed. That's the best they can do in the face of the starving farmers of Arkansas.

We would suggest that the good eggs be given to those who are starving for them, and that the stale ones be used by the Rotarians to "rotten-egg" their system which makes such insanity possible.

Nero fiddled—Louis Seize danced—the capitalists destroy food while the people starve.

Does it mean anything? — "M. L."

WHAT'S TO BE DONE

"Worse than War!" says the Travelers Insurance Company of the loss of life and limb in automobile accidents; and illustrates the point with many tables and cuts.

During 18 months of the World war, 50,510 members of the A. E. F. were killed in action or died of wounds. During the past 18 months 50,900 persons have been killed in automobile accidents in this country.

In 1930 there were 32,500 persons killed and more than 960,000 wounded in auto accidents in America.

In the last 15 years, more than 282,000 persons have been killed in auto accidents in this country.

The number continually increase.

What is to be done about it?

OUTSTANDING FEATURE

Unemployment retains the distinction of being the outstanding feature of the daily press. Everybody is talking about unemployment but no one seems to be willing to do anything about it. Not even the unemployed themselves are inclined to do anything about it, except to suffer dumbly and to wait for better days. But if they do not call for action, who will, and who should? Had the unemployed been inclined to assert themselves there would be something doing. As it is, the hypocrisy of charity drives and hollow political manipulations hold the stage, undisputed and unchallenged.—The Advance.

Capitalists Not Necessary

The answer of Socialism to the capitalist is that society can do without him just as society now does without the slave owner and the feudal lord; both were formerly regarded as necessary to the very existence of society.—Professor W. Clark.

Our Doings Here And There

By John Rak.

Branch No. 235 JSF of Sheboygan, Wis., and its dramatic section will sponsor a 3 act comedy this coming Sunday. Twenty-four characters take part in this Slovene play. Plenty of humor and enjoyment is promised, the committee says.

In Johnstown, Pa., the English division of branch No. 5 JSF will stage a one act drama "What Price Coal" Saturday March 14, at the Franklin Hall. This play has been produced by several dramatic groups in other Slovene communities in different states, and has met with great approval by its audiences. It is a drama that describes working conditions with which the miners must put up. Slovenes in and about Johnstown should see this play.

The regular meeting of the English division of branch No. 1 JSF, Chicago, will take place Thursday evening March 12, in the east room of the SNPJ Hall. The committee has made plans for an interesting discussion to follow the regular order of business. Members are asked to invite their friends.

Among the sub-diggers column this week some of the hustlers are listed as follows: From Cleveland, Jankovich comes to the front with 20 renewals and Lazar with 6 new ones. Chicago is next. Anton Vičič leads the list with 25. Chas. Pogorelec has 7. Right behind are the Detroit comrades with John Zornik credited with 17 and Peter Benedict with 7. Of course comrades Jos. Snoy of Bridgeport, O., and Jacob Rovic of Milwaukee, Wis., are never omitted from these reports. Each has secured 16 subscriptions. Then we have comrade Tancek of Girard, O., a regular booster with 11 to his credit. Many others have sent in subscriptions in the past weeks. They are listed in this issue. Proletarec rightfully belongs in every Slovene home. With every solicitor on the job, a wider circulation can be assured.

By the by Sir Oswald Mosley the more radical Socialist has left the British Labor Party and has called for the formation of a new party. The Labor Party wasn't radical

The Chicago Slovenes will witness for the first time Svetozar Banovec and A. Subelj, two opera singers from Jugoslavia in a combined concert. It will be held at the CSPS Hall Sunday March 22. Each has made separate appearances here before and was greatly applauded for the fine quality of singing. Tickets are already on sale and can be secured also at the office of Proletarec.

The next affair of branches No. 114 and 115 JSF of Detroit, Mich., will be a 3 act play in Slovene known as "Gypsies". This event will be held Sunday March 15, in the Workers Home on Ferry Ave. Their singing chorus Svoboda is rehearsing for an operetta to be produced in April.

Obedient Pair

Minister: "Well, my little fellow, do you always do as your mamma tells you?"

Little Joe: "Yes, sir, I do. And so does papa!"

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

Socialism's Forward Drive is on. Fifty thousand dollars by May 1, 1931, is the goal. The money is to be used in building a stronger, firmer Socialist party, starting with the locals and on up to the State and National Organization. Help, you must. If you can spare only a dollar, do it. This is the time in which to build up our party and we must sacrifice every means to do it. Some spend much time and effort. Others must do their share with money. An early good showing will give the slower folks an incentive to act quicker also.

And why not a Federation Forward Drive too. Our Federation needs to be awakened from its slow pace. Faster we must go. We too need that activity which prevailed years ago. More action should not handicap any one. Start building your club and your Federation because that is building up the Socialist Party.

Club No. 1 of our Federation held its monthly meeting last Friday. It was a good session with a good attendance. The interest in the activities of the club can be depicted from the vote upon the motion to adjourn at eleven o'clock P. M. Of the forty votes cast 17 were still voting to listen to the discussion on "The Politics of the British Labor Party". This writer feels that it is our duty to back up and help the leaders of the British Labor Party rather than join the ranks of the critics who would rather see them out of power if they cannot fulfill their complete program. The British Labor Party is in the minority, hence it cannot carry out its complete program. But if it has helped 200,000 widows secure endowments; if it has helped 500,000 idle workers to receive doles which otherwise they would not get; if it has helped to restore better working conditions for several hundred thousand workers in the coal and cotton industries; if it has helped towards a better understanding between nations, etc., the Labor Party has justified its existence as the governing party. We must boom its fulfillment and not exercise fear that it will meet its downfall at the next election. It has more right to be returned to office than any of the contending parties. Frank Zaitz and Anton Gorden had reports. The topic will be concluded next month.

By the by Sir Oswald Mosley the more radical Socialist has left the British Labor Party and has called for the formation of a new party. The Labor Party wasn't radical

enough for him. That is not excusable, unless there are other more justifiable reasons. But when you note that the Conservatives and the Liberals are split we would question the honesty and sincerity of Mosley's action.

A few more Socialists in the various State Legislatures and the Power Trust would be a Trust without power in Wisconsin the bill to permit the manufacture, sale and distribution of power by municipal and publicly owned plants, has been passed. However the next assembly must pass the measure again, then it must be approved by a referendum, to become operative. That's one of the tricks of the present day politicians designed purposely to prevent such legislation against capitalists. Once the labor forces become intact they need fear no such rulings however. There are ways out of it.

We have heard Anton Subelj and Svetozar Banovec before. They have exhibited their talents in various roles. They will appear again before the Chicago Jugoslavs on Sunday March 22. The added remuneration for your admission ticket of 75 cents is that Banovec and Subelj will sing together and that most of their program will be classical.

Factionalism runs true to form. It matters not what the progressive groups in our locality undertake, the other is bound to do the very step. Be that, to help the idle, to prepare social events or stage meetings. They reduce themselves to the lowest degree in attacking creditable individuals and work in unison, not so much for what they will accomplish, but it seems, always with a bitterness to harm, their one time friends. In last week's column duplications of seemingly avoidable dates was mentioned. They work hard, do these "reactionaries", a whole lot harder than they did or would, when they were with the "constructive" groups always having that bitterness of "show you". Good steady efforts on the part of the "progressives" is not sufficient to counteract the extra effort of the other. But sooner or later they become impatient with one another and when another break occurs they hold that same bitter feeling between themselves. I would much rather have our folks reasonably objectionable within our own ranks than to be bitterly opposed and dispossessed of any creditable rank.

They work hard, do these "reactionaries", a whole lot harder than they did or would, when they were with the "constructive" groups always having that bitterness of "show you". Good steady efforts on the part of the "progressives" is not sufficient to counteract the extra effort of the other. But sooner or

later they become impatient with one another and when another break occurs they hold that same bitter

feeling between themselves. I would much rather have our folks reasonably

objectionable within our own ranks than to be bitterly opposed and dispossessed of any creditable rank,

for that is the way of unruly and abating factions. It is for us, not to will take place on Saturday May 30, lower ourselves to the degrading 1931.

Crosswaith to Speak in Slovene National Home

Tuesday evening, February 27, the official installation of the YPSL circle No. 2 was held. Comrade Ben Parker of circle No. 1 rendered the installation and followed with a short talk. Comrade Yellen, state secretary of Ohio, gave greetings from the Socialist Party. Our charter was presented by comrade Max Wahl. The meeting was well attended.

Comrade Frank Crosswaith, the well known socialist now on a speaking tour, will speak at the Slovene National Home Sunday, March 8, in room No. 1. Invite your friends and hear one of the best speakers the Socialist Party has. Both circles, No. 1 and 2 YPSL plan to distribute plenty of literature at this lecture. The admission is free.

The dance of the Cleveland Federation of SNPJ sponsored for the benefit of the unemployed members was well attended. A considerable amount of literature was also distributed at this affair.

Rose Sumrada, Cleveland, O.

Familiarity

An old woman was suffering intense pain from what she believed to be a burst appendix.

Her daughter sent for a doctor who examined the old lady and told her not to worry—that the pain would be gone in a few hours.

"How do you feel now, Mother?" the daughter asked a short time after the doctor had gone.

"Oh, I feel so much better since our new pastor was here," she replied. "His talk did me so much good."

"Why, mother, that wasn't the new minister—that was his brother, the doctor," said the astonished daughter.

"Well for land's sakes," the old lady exclaimed. "You know I was just thinking that pastors nowadays get a little bit too familiar with a person."

tactics of the group, trying to stall the absolute success. It is for us to work with the same consistent and concentrated feeling of accomplishment rather than hate. It is for us to continue to lead and to work harder than we did.

Frank Crosswaith an interesting colored speaker will be on the program with John Collins Socialist candidate for Mayor of Chicago on Wednesday evening March 25, 1931 at the SNPJ Hall.

The next conference of the Educational Division JSF for this section for that is the way of unruly and abating factions. It is for us, not to will take place on Saturday May 30, lower ourselves to the degrading 1931.

BRINGING HOME THE BACON

THE SOCIALIST PARTY AT WORK

Socialism Forward Drive Raised More Money Last Week; Is Reviving Party Organizations

The Socialism Forward Drive mail has been swelled during the past two weeks by a huge increase in the answers to requests for contributions or pledges. Not only has the number of answers jumped up, but the average amount paid or pledged by each individual has risen.

"If the results from the Drive continue to show the gains they have up to the present, we will make our goal of \$50,000 by May Day in spite of unemployment and the actual physical distress of some of our members," Norman Thomas, who was in Chicago on a speaking tour said. "New friends are being gained by the Drive, and localities where there has been no Socialist organization for years are now beginning to organize. If those who can afford any sum at all will only contribute their share as willingly as some comrades who have made real sacrifices for the sake of Socialism, the success of the Drive and a real 'come-back' for the party are assured."

National Conference Agenda Call Issued

The National Executive Committee having definitely set the date for the National Conference as June 19–20 and 21, in Milwaukee, Wis., a call has been issued by Morris Hillquit, national chairman, asking all locals and branches to notify National Headquarters within the next month of the items they wish placed upon the agenda of the conference. A preliminary agenda containing resolutions adopted by the branches and locals will be prepared and submitted to all subdivisions of the party for further amendment and revision.

First Entries Made in Socialist "Doomsday" Book for Penna. Legislators

Capitalist legislators were aghast to find that they had been placed on record as voting against an investigation into the high price of bread, when Socialist members of the Assembly forced the Hoopes resolution on bread prices to a roll call.

The bread resolution pointed out that the price of wheat in Pennsylvania is below the 1913 level, but that the price of bread is more than twice as much, in spite of the introduction of labor-saving devices in baking. It authorized the Secretary of Agriculture to conduct an inquiry into the matter and to submit a detailed report to the legislators.

A majority voted the measure down. Pursuant to its plan to make a "dooms-day" book showing the people how its representatives vote on social legislation, the Socialists forced the record vote.

Socialists, Under Police Guard, Demand Job Action by Los Angeles Council

Los Angeles. — "Give us this day our daily work and we'll earn our daily bread," pleaded William Busick, chairman of the Socialist Party in California, leading a committee of unemployed in a visit to the Los Angeles city council.

Although he has been furnished with a copy of the call for a silent, peaceful demonstration, William "Red" Hynes, lieutenant in charge of the police red squad, fearing violence in the halls of the municipal building by the Socialist delegation, had the city hall guarded by the plain clothes police.

Busick spoke passionately for twenty minutes to the city council, presenting and defending the Socialist municipal plan for unemployment relief. The council listened politely, and then referred the demands of the hungry men and women to its welfare committee.

The council chambers were packed with working men and women who came to hear Busick speak. Most of them were in their middle thirties and early forties. They followed to the letter the call for the meeting, which specified "no parade, no banners, no cheering, no applause, no noise, no disturbance of any kind." At the end of Busick speech they applauded and went out quietly.

Los Angeles papers gave front-page spreads in handling the news of the demonstration, and it is generally believed that some of the Socialist program—enough to hush up the popular feeling—will be adopted. The Socialist's committee of 3,000 unemployed is perfecting its organization to insist on the full program.

Illinois

The Socialist message to the voters of Chicago was broadcast over Station WCFL, Saturday evening, February 21st in a fifteen minute talk on the Municipal Campaign by Dr. R. B. Green.

Frank Crosswaith is lecturing in Chicago, from March 20 to March 26th inclusive. All organizations which desire to engage him should communicate immediately with Socialist Headquarters, 2653 Washington Blvd., Seeley 2555.

Michigan

A local has been organized at Three Rivers with a charter membership of eleven. The members will cover the city of 2,000 homes with Socialist leaflets distributed regularly.

The Socialist Party of Michigan is circulating petitions for unemployment insurance to force a state vote on the subject by initiative.

New York

Appearing before the New York assembly, Morris Hillquit spoke on the Hastings Bill for Unemployment Insurance, recommending numerous amendments conformable with Socialist policy. He pointed out several "jokers" in the bill which would tend to nullify it entirely.

Local Rochester has plans well under way to start a paper, the "Rochester Socialist".